

de blauwe klauwier

JAARGANG 22 NO. 2

DE BLAUWE KLAUWIER is een uitgave van **VOGELWERK GROEP "DE KEMPEN"**, en verschijnt in principe 4 keer per jaar.

LOSSE ABONNEMENTEN zijn verkrijgbaar door storting van *f* 17,50 op girorekening 5859111 ten name van Vogelwerkgroep de Kempen te Eindhoven, onder vermelding van "abonnement Blauwe Klauwier". De portokosten zijn in de prijs inbegrepen.

DE REDACTIE bestaat uit: Willem Veenhuizen en Jan Wouters.

Het redactie-adres is: De Braken 11
5541 AC Reusel
tel. 0497-642391

VOGELWERK GROEP "DE KEMPEN" beoogt bezig te zijn met vogelstudie in de Kempen, teneinde de kennis over de, in het wild levende, vogels te vergroten en een bijdrage te leveren aan de bescherming van deze vogels in hun milieu. Hiernaast is ruimte voor andere activiteiten zoals: natuurstudie in ruimere zin, voorlichting, educatie en beheerswerkzaamheden.

LIDMAATSCHAP kan men verkrijgen door zich te wenden tot het secretariaat van de Vogelwerkgroep. Het lidmaatschap begint met een proeflidmaatschap van 3 maanden. De contributie bedraagt *f* 45,- per jaar; studenten betalen *f* 35,- en gezinsleden *f* 22,50. **DONATEURS** die de vogelwerkgroep willen steunen zijn van harte welkom. Donateurs die *f*25,- of meer schenken, krijgen een jaar lang de Blauwe Klauwier toegezonden. **BETALING** van de contributie of donatie kan geschieden door storting op girorekening 5859111 ten name van Vogelwerkgroep de Kempen te Eindhoven, onder vermelding van "contributie Vogelwerkgroep" dan wel "donatie Vogelwerkgroep".

HET POSTADRES van het secretariaat luidt als volgt:

Vogelwerkgroep "De Kempen"
Postbus 386
5500 AJ Veldhoven.

ARTIKELN UIT DE BLAUWE KLAUWIER MOGEN WORDEN OVERGENOMEN, NA VOORAF VERKREGEN SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN DE REDACTIE, ONDER VERMELDING VAN DE BRON.

OEVERZWALUW WEL EN WEE BIJ EKKERSWEIJER IN 1995.

PEER BUSINK

Vorig jaar had mijn artikel in de Blauwe Klauwier de titel: Ekkersweijer wel en wee in 1994. Op het jaartal na zou deze kop ook voor dit jaar weer gebruikt kunnen worden.

In 1994 bestond het wee uit het instorten van de gemetselde broedwand door natuurgeweld, en het wel uit het juist op tijd herrijzen van de nieuwe wand, gevolgd door een succesvol broedseizoen.

Terugkijkend op deze herbouw, mag mijns inziens toch gezegd worden, dat dit een prestatie van formaat was. Want met een klein groepje vrijwilligers was het toch maar gelukt, om buiten de reguliere werktijden, deze versterkte wand op tijd klaar te hebben, ondanks de tegenwerkende weersomstandigheden. Hierdoor werd de continuïteit van de broedplaats gewaarborgd. En met succes, want de opmars van het aantal Oeverzwaluwen ging door!

De observatieplaats

In februari van 1995 waren we begonnen met het herinrichten van de observatieplaats. Door de druk van het zand waren de palen na 3 jaar zover naar voren gekomen, dat de mensen op de bank niet meer rechtop konden zitten. En omdat dit proces gestaag door zou gaan, werden we gedwongen om een andere oplossing te zoeken. Dus zoeken naar een systeem dat de tand des tijds moet kunnen doorstaan, en..... niet te duur mag zijn. Om aan dit laatste criterium te voldoen, is het voor de hand liggend om naar "DE VLEUT" in Best te gaan. Daar hebben ze tweedehands bouwmaterialen in die hoeveelheid, dat je er een aardig woonwijkje van kunt bouwen (een beetje reclame omdat ze wat materiaal gratis beschikbaar hebben gesteld).

We hebben daar 6 hekpalen met een betonnen voet gekocht. Deze palen werden 1 meter diep ingegraven. Daarna werden ze

met elkaar in de breedte door balken verbonden, waardoor er een geheel ontstond. Tussen de palen werden stroken damwanden gemonteerd. De zo ontstane wand moest nu het zand tegenhouden. De hele constructie werd geborgd aan 4 betonnen palen, die 3 meter achter deze wand schuin in de grond verankerd werden. Vervolgens werd op de oude ingeklonken geluidswand nieuw zand aangebracht, waardoor er een hoogte van ± 2 meter bereikt werd. Van de gemeente Eindhoven kregen we een nieuwe bank met leuning, die we naast de oude geplaatst hebben.

De oude bank werd ingericht als "werklokatie". Voor deze bank werd van houten palen een stellage gemaakt, waarop je de kijker neer kunt leggen en zonder deze vast te houden, er doorheen kunt kijken. Want als een Oeverzwaluw in een gat naar binnen is gevlogen, kan het vaak lang duren voor hij weer onverwachts naar buiten komt. En óf er jongen in een nestholte zitten, kun je zien op het moment dat een ouder naar buiten komt. Wanneer dit zo is, dan heeft de ouder een poeppakketje in de snavel. Dit weer naar buiten komen, gebeurt in een fractie van een seconde. En wanneer je met omhoog gehouden onderarmen, de kijker 1 à 2 minuten per keer deze tijd moet overbruggen, wordt je concentratie ondermijnd. Je let even niet goed op, en..... shit.... gemist. De volgende voederbeurt zal waarschijnlijk een kwartier later zijn. Van daar deze voorziening voor de "liggende" kijker. Een ander voordeel is dat je meteen je handen vrij hebt om de gegevens te noteren.

Aan- en afvlieggedrag

Trouwens dat voeren van de jongen gebeurt in een bepaald patroon. Je kunt daar op de bank zitten en niets zien of horen. Na 10 à 15 minuten of meer hoor je in

de verte Oeverzwaluwen roepen. Van heel hoog komen ze naderbij, verliezen dan in grote spiralen hoogte, de laatste rondes worden op 2 à 3 meter boven het water afgelegd. Vervolgens vliegen ze kort na elkaar ieder hun nestgat in, vaak beide ouders achter elkaar. Het wegvliegen gebeurt in veel kortere tijd en meteen in één bepaalde richting. Het lijkt er sterk op dat ze weer gezamenlijk naar hetzelfde verderop gelegen voedselgebied gaan, waar op dat moment de meeste of de juiste insecten aanwezig zijn.

Op de een of andere manier moeten ze van dat gezamenlijk terugkomen en weer vertrekken voordeel hebben want anders doen ze dat zo niet.

Ik vind het erg uitdagend om voor een bepaald opvallend vogelgedrag de bijbehorende verklaring te vinden. Een reden voor deze gezamenlijke verplaatsing kan zijn dat vogels met een gevulde krop, die naar de broedwand vliegen, mogelijk kwetsbaarder zijn. Het kwam namelijk verschillende keren voor, dat op het moment van aankomen een predator in de buurt van de wand verscheen. Predatoren die ik gezien heb waren: mannetje Sperwer, Boomvalk en Torenavalk. De aanwezigheid van een roofvogel kun je ook meteen horen, aan het uiten van alarmkreten door de zwaluwen. Het gebeurde weleens dat ik door het horen van hun alarmroep daarna de roofvogel zag.

Dat het gedrag van twijfelen en tijdrekken bij het binnenvliegen, iets te maken kan hebben met de aanwezigheid van mensen op het achtergelegen wandelpad geloof ik niet. Want dat ze zich niet storen aan wandelaars, kun je opmaken uit het feit dat terwijl wandelaars over het pad lopen, de zwaluwen toch hun nestholten invliegen. Weliswaar hebben wij, om het oogcontact tussen vogel en mens zoveel mogelijk te vermijden, achter en op de wand beplanting van struiken aangebracht. Maar als ik vanuit de observatieplaats mensen zie lopen, dan moeten de zwaluwen ze toch ook zeker zien.

Het wee van 1995.

Door dit wandelpad kom ik nu tot het echte wee van dit jaar, die in de kop van dit artikel genoemd wordt.

Eind maart van dit jaar stonden Ton, Guus en ik op de observatieplaats om aldaar te gaan werken. Naar de wand kijkend, konden we onze ogen niet geloven. Na ze nog eens te hebben uitgewreven en "Nee hè" gestameld te hebben, moesten we toch de realiteit onder ogen zien. Het groenvoorzienend en groenonderhoudend bedrijf voor dit gebied had, in zijn uitdunningsvisie, het nodig gevonden om aan een kant van de wand, al het opstaande hout tussen wandelpad en oever van de plas, "*rücksichtslos heraus zu fordern*". Dit ondanks het feit dat enige weken ervoor, hier met de verantwoordelijke instantie goede afspraken over gemaakt waren. Vanuit de observatieplaats kon je de mensen op het wandelpad in al hun glorie zo'n 200m volgen, wanneer ze achter de wand vandaan kwamen. En zij jou natuurlijk. Veel erger was nu, dat deze wandelaars de broedwand direct vanaf dit pad konden zien. En wanneer ze even van het pad afgingen, konden ze hemelsbreed op ± 7 meter van de wand komen. Zo ook de jeugd, die dan op deze plaats spontaan op het idee komt om boomstammen te gaan aanslepen, om over deze sloot een brug te gaan bouwen.

Wat nu, over ± 2 weken kunnen de eerste zwaluwen er al zijn. Natuurlijk de verantwoordelijke mensen gebeld. Excuses, iets fout gegaan. Maar een 200 meter lange strook bomen van 5 à 10 meter hoog heb je hiermee binnen 2 weken niet terug. De enige oplossing is een afrastering aan te brengen, want vooral in de tijd dat de zwaluwen bij hun aankomst weer voor het eerst bij de wand komen, moeten ze zo min mogelijk gestoord worden.

Eerst moesten we nog de oude, gebruikte gaten van de wand schoonmaken en vullen met vers zand. Daarna besloten we op een avond aan het begin van een week te gaan beginnen, want zo'n klus vergt enige tijd. En wanneer je op deze lokatie in een weekend iets half af hebt, heb je grote

kans dat na het weekend, alles wat los zit ongevraagd is meegenomen.

Terwijl je hier aan werkt ontdek je dat de trekkracht van gespannen prikkeldraad groter is dan je vantevoren inschat. Dan kom je er achter dat de palen ondanks dat deze 1 meter in de grond zitten, aan twee en sommige aan drie kanten gestut moeten worden. We hebben het prikkeldraad zodanig aangebracht dat noch een mens, noch een hond door deze afrastering kan komen. De voor- en achtereinden liepen schuin weg het water in. Van tevoren hadden we achter de afrastering elzen van 2 à 3 meter hoogte strategisch aangeplant om het zicht op de wand zoveel mogelijk te beperken.

Toen de afrastering klaar was, hebben we de palen groen geverfd om ze te camoufleren. Dit hebben we gedaan om eventuele opkomende agressie, die bepaalde personen voor afrasteringen blijken te hebben, te voorkomen. Ik denk dat dit gelukt is, want tijdens de aanwezigheid van deze afrastering hebben we niet kunnen constateren, dat er iemand aan de andere kant van de afrastering is geweest, zelfs geen hond.

Toen we in 1994 op de laatste dag nog met de nieuwe gemetselde wand bezig waren, cirkelden de eerste Oeverzwaluwen hoog boven de wand hun eerste rondjes. In 1995 was het bij het verrichten van de laatste werkzaamheden aan deze afrastering weer hetzelfde. Toch weer spannend of ze ondanks de grote veranderingen van de directe broedomgeving de wand zullen gaan accepteren.

Het wel van dit jaar.

Ja hoor, na ongeveer een week plakten de eerste zwaluwen tegen de wand. Kort daarna zag je holten, waaruit op geregelde tijden golfjes zand naar buiten kwamen. Wat wel heel duidelijk opviel was, dat de graafactiviteiten plaatsvonden aan de linkerkant (dus zover mogelijk verwijderd van het gekapte gedeelte). Dus de zwaluwen ondervonden wel degelijk last van de

kaalkap. Toch maar goed dat er ± 40 meter lengte afgerasterd was!

Pas in de tweede helft van het broedseizoen werd ook van het rechter gedeelte van de broedwand gebruik gemaakt. De aangeplante elzen stonden nu goed in blad, waardoor het wandelpad aan het zicht onttrokken werd.

Toen de Oeverzwaluwen aan het broeden waren, hebben we de werkzaamheden aan de observatieplaats voortgezet. De damwanden moesten groen geverfd worden, de beschoeiing werd verbeterd, een ander info-kastje moest aangebracht worden. Na een week of twee konden de mensen daar heerlijk zitten en naar het broedgebeuren van de Oeverzwaluwen kijken, maar ook o.a. naar jonge Futen, jonge Meerkoeten en vaak een IJsvogel.

De resultaten.

Het resultaat van dit broedjaar was voor deze wand een groot succes. De opgaande lijn van het aantal broedsels werd dit jaar voortgezet. Op een vaste dag in de week heeft Guus steeds geïnventariseerd en de gegevens op een door hem zelf ontworpen kaartje gezet. Elk gat van de wand stond erop ingetekend en zodoende kreeg je na verloop van tijd een overzicht en inzicht van welke rij of welk gedeelte van de wand dit jaar voor de Oeverzwaluw belangrijk was.

Op 26 april werd aan 21 nesten gekrabbd, op 3 mei aan 24 en op 8 mei waren 36 nestgangen open gekrabbd. Hieruit is op te maken dat een groot deel van de Oeverzwaluwen gewoon later komen. Dit is vorig jaar ook al opgemerkt.

Op 13 juni zaten bij 4 gaten al grote jongen voor in de nestopeningen. Meestal zie je er 2, de jongen die op dat moment het meeste honger hebben. Op 18 juni zijn de eerste uitgevlogen.

Ongeveer in de eerste week van juli wordt met een tweede broedsel begonnen. In de tweede week van augustus vliegen de meeste tweede broedsels uit. Maar ook bij tweede broedsels (daar ga ik dan van uit) kan laat begonnen worden. De laatste 2

paartjes begonnen hiermee omstreeks 26 juli!

Na de eerste week van augustus beginnen de aantallen zwaluwen bij de wand gestaag af te nemen. De laatste broedsels worden tot in september verzorgd. Dit jaar zag ik op 11 september zo af en toe 6 exemplaren in de buurt van de wand komen. Ze bleven te hoog in de lucht waardoor ik niet kon zien of er juvenielen tussen zaten (te zien aan lichte toppen van de rugdekveren). Totdat ik zag dat er een al vliegend gevoerd werd. Na een tijdje kon je op deze manier opmaken dat er 2 adulten en 4 juvenielen waren. Toen ik de volgende dag terug kwam, werden ze niet meer gezien.

Aantallen

Dit jaar hebben aan de wand 38 eerste en 22 tweede broedsels plaats gevonden, totaal dus 60 broedsels: weer een record! Van deze 60 zijn er van 44 de jongen gezien.

Wanneer je de wand in 4 gelijke delen verdeelt, dan is het aantal broedsels per kwart van links naar rechts 33, 11, 9 en 7. In procenten is dat 55%, 18%, 15% en 12%. In het meest linkse kwart heeft dus meer dan de helft van de broedsels gezeten. Hieruit blijkt duidelijk de verstoringinvloed van de kaalkap.

Ook de verdeling in voorkeurslagen is te maken. Ook nu weer blijkt dat de 3 bovenste lagen de voorkeur hebben en wel: rij 1: 28 broedsels (47%); rij 2: 21 (35%); rij 3: 11 (18%).

In slechts 2 gevallen werd voor een tweede broedsel een nieuwe holte uitgegraven (of waren het laatkomers, die toen pas voor hun eerste broedsel gingen graven?) Twintig keer werd voor het eerste en tweede broedsel van hetzelfde gat gebruik gemaakt. Dit is in tegenstelling tot wat in veel literatuur staat. Hierin wordt beweerd dat voor het tweede broedsel een nieuwe holte wordt uitgegraven om overlast van parasieten te voorkomen.

De diepte van de nestholten

Vorig jaar was de tendens dat de nestholte dieper was, naarmate de rij waarin het hol zat, lager lag. Deze gemiddelde waarden (in cm.) zijn nu samen met die van vorig jaar weergegeven in de volgende tabel.

Rij	Aantal nestholten		Gemiddelde diepte	
	in 1995	in 1994	in 1995	in 1994
1	18	8	67.8	70
2	13	17	84.6	80
3	11	5	72	90

De tendens van vorig jaar: hoe lager hoe dieper, blijkt nu maar gedeeltelijk waar te zijn. De drie ondiepste waren nu: 43 (rij 3), 53 (rij 1) en 53 (rij 1), vorig jaar resp. 30, 52 en 49. De drie diepste waren nu: 105, 103 en 98; vorig jaar: 110, 107, 100.

Een leuk detail is verder dat in het meest rechtse gat een Koolmees 2 keer succesvol een broedsel heeft groot gebracht.

Tijdens het kijken naar de Oeverzwaluwen vanaf de observatieplaats, werd vrijwel steeds een IJsvogel gezien en vaak aan de linkerkant van de wand. Aan die kant is riet-begroeiing en het gemetselde ijsvogelwandje was daardoor niet te zien.

Toen Guus en ik na het broedseizoen de diepten van de gaten aan het opmeten waren, zagen we dat een van de 3 gaten in dit ijsvogelwandje ook uitgekrabd was, het gat was 45 cm diep. Grote kans dat die IJsvogel dit gedaan had, er waren echter geen sporen te zien van een mogelijk broedgeval.

De tweede wand (met vleermuis-kelder) blijkt nog steeds niet in trek te zijn bij Oeverzwaluwen. Slechts een gat is daar uitgekrabd tot 50 cm diepte. Aan 3 andere gaten waren wel krabsporen te zien. Zou de desastreuze verstoring van 5 jaar geleden hier nog steeds niet vergeten zijn? Hoewel, ze hebben er nu toch tegenaan gehangen.

De vleermuis-kelder is deze winter niet op overwinterende vleermuizen en amfibieën gecontroleerd. Door de hoge wa-

terstand was het niet mogelijk om binnen te komen.

Besluit

Het tweede ijsvogelwandje bij de tweede oeverwaluwwand moet deze winter afgemaakt zijn. En op de observatieplaats is ook nog niet alles naar onze zin. Maar het begint op te schieten. Wanneer we de pech van 1994 (instorten wand) en van 1995 (kaalkap) niet hadden gehad, was het project nu af geweest.

Verder lopen we met het idee rond om het binnengebied, waar de tweede wand in ligt, te verbinden met de beek Ekkersrijt door middel van een sluis. In regenrijke periodes kan dan extra water ingelaten worden. Dit gebied is geheel omdijkt door het wandelpad en kan zich van nature alleen vullen met regenwater. Bij lange periodes van droogte is het water uit dit gebiedje

vrijwel verdwenen. Dan is de toegankelijkheid van dit gebied voor nieuwsgierige onbevoegden te groot.

Met permanente aanwezigheid van water is dit gebiedje, biologisch gezien ook veel interessanter. Bij een hoge waterstand zoals dit jaar heeft er o.a. Tafeleend, Wintertaling en Dodaars gebroed. Trouwens een typisch biotoopje voor een Buidelmees. Wie weet! Ook de hogere vochtigheid in de vleermuiskelder zal dan nog betere omstandigheden bieden voor vleermuizen en andere overwinteraars.

Ten slotte al diegenen bedankt die in 1995 hebben meegeholpen aan dit project. Met name: Fred de Blom, Ton Geerts, Ben Jacobs, Wim Jacobs, Guus Nas, Willem Veenhuizen en Gerrit Vink.

oeverwaluw

HET WIL NIET ERG VLOTTEN MET DE ZWARTE STERN IN DE KEMPEN.

PEER BUSINK

Zoals bekend gaat het met onze enige moerasstern in Nederland ook al niet zo goed. In 1950 werd het aantal broedparen in ons land geschat op 7.500-10.000. Omstreeks 1975 op 2.000-3.000. In 1985 op 1.000-2.000 en 1995 op 900-1.000. Van de huidige broedpopulatie in ons land blijkt 80% te broeden binnen reservaten (laagveen-gebied en rivierstrangen-gebied, vb. Gelderse Poort) waarvan 48% aldaar op kunstvlotjes.

De landelijke teruggang van deze vogelsoort is in Z.O.-Brabant ook uit eigen ondervinding vast te stellen. Een beetje ven had vroeger in Oost-Brabant wel z'n Zwarte-Stern kolonie. Zelf heb ik begin jaren '60 de nesten van deze soort gevonden in de oude leemaufgravingen in het gebied naast de visplas Ekkersweijer. De nesten lagen zelfs op dammetjes, dus op het droge in plaats van op drijvende watervegetatie en dat in een bosrijk gebied.

De teruggang van de Zwarte Stern is te wijten aan een combinatie van verschillende factoren. Wanneer je wilt onderzoeken waar de problemen van de teruggang liggen, moet je kijken naar het hele gebied waar de soort in de loop van z'n jaarcyclus gebruik van maakt. Dus zowel het broedgebied als het overwinteringsgebied, en de weg er naar toe vice versa. Verder nog gebieden zoals het IJsselmeer. Daar verzamelen zich in de nazomer zo'n 100.000 exemplaren afkomstig uit de broedgebieden van een groot deel van West-Europa, om gezamenlijk de rui af te maken en op te vetten voor de reis naar hun overwinteringsgebieden in West-Afrika.

Buiten het broedgebied

Gedeeltelijk zal de oorzaak van de teruggang liggen in hun overwinteringsgebieden in West-Afrika. In de vaart van de vooruitgang hebben ze daar ook ontdekt en

van ons geleerd dat je door gebruik van insecticiden en herbiciden minder hard hoeft te werken om dezelfde of meer oogst-opbrengst te krijgen. Het milieu (lees voedselketen) aldaar is nog niet structureel verpest dus mogen de hier verboden koolstof-chloorverbindingen daar nog gebruikt worden.

Het bovenstaande zal voor de Zwarte Stern vooral gelden voor de "stepping-stones" op de weg terug van het overwinteringsgebied naar de broedgebieden. Want dan vliegt de Zwarte Stern vooral over land.

De route naar het overwinteringsgebied in West-Afrika vindt daarentegen plaats langs de kustlijn. In het overwinteringsgebied is de Zwarte Stern vooral een zeevogel, die verblijft voor de kusten van o.a. Senegal. Alleen 's-avonds komen ze aan land om te slapen. Dat het winterkleed in die tijd vrijwel geheel wit is, heeft hiermee te maken (daarom zijn alle meeuwen e.d. ook wit).

Bekend is dat in deze kustgebieden van West-Afrika door de grootschalige visserij (bedreven door vooral Japanse en Russische schepen) de natuurlijke opbouw en de kwantiteit van de vispopulatie behoorlijk schade is aangedaan. Zeg maar het visbestand aldaar is gedecimeerd. Zoiets werkt natuurlijk door op alle visetende soorten waarvan de Zwarte Stern er dan ook één is.

In het broedgebied: verdroging

In hun broedgebieden (o.a. Nederland) zal verder het verlagen van de grondwaterstand één van de factoren zijn waar hun achteruitgang aan te wijten is. De meeste vennen en moerassige biotopen in Oost-Brabant zijn de laatste decennia door grondwateronttrekking en door kanalisatie van beken of door andere waterhuishoud-

kundige ingrepen, in hoge mate verdroogd of zelfs al jaren uitgedroogd en dus niet meer bestaand.

Naast de verdwenen broedgelegenheid is het verdwijnen van hun foerageergebieden in Oost-Brabant ook een reden voor hun achteruitgang. Deze gebieden bestonden o.a. uit ouderwetse weilanden met daarboven vliegende grote insecten. Deze insecten vormen in een bepaalde opgroeperiode van de kuikens het hoofdvoedsel. De weilanden zijn nagenoeg verdwenen en herschapen in de nieuwerwetse eiwitrijke raaigrasvelden of in maisakkers. Goed voor de boer, maar slecht voor de natuur en daar zit nu het dilemma.

Verzuring

Ook de verzuring van de vennen op de zandgronden blijkt steeds meer een factor te zijn voor de achteruitgang van de huidige populatie. In het Bargerveen, een laagveen moerasgebied in Drente is in 1995 een onderzoek gedaan naar het broedsucces van de Zwarte Stern. Ogenschijnlijk was er in het gebied genoeg voedsel aanwezig. Er werd ontdekt dat in dit gebied door het ontbreken van kalkhoudende ongewervelden in de voedselketen een kalkgebrek ontstaan was. Dit kalkgebrek uitte zich door een zachte eierschaal met een afwijkende kleur. De uitgekomen jongen groeiden in eerste instantie buitengewoon goed, na een week lag hun lichaamsgewicht zelfs boven het gemiddelde. Daarna stagneerde de groei. Er werd opgemerkt dat het kuiken steeds meer begon te rillen.

Dit rillen blijkt een symptoom van een gebrek aan calcium-ionen (kalk) te zijn. Dit gebrek veroorzaakt al vlug storingen in het zenuwstelsel wat zich openbaart door rillen. Om elders in het lichaam het calciumionengebrek aan te vullen wordt hiervoor het beenderstelsel langzamerhand afgebroken. Vanzelfsprekend verliezen de botten van zo'n dier hun stevigheid. Door vlieg-oefeningen braken op een gegeven moment de botten van de vleugels. Deze breuken zagen er uit als een geknakt limonaderietje. De jonge Zwarte Sterns zijn hierna vrij vlug gestorven.

Waarschijnlijk ligt dit sluimerend probleem van calciumgebrek volgens dezelfde onderzoekers ook bij weidevogels, Korhoenders e.d.

Nestgelegenheid

Ook het verdwijnen en ontbreken van drijvende waterplanten (o.a. Krabbescheer) is een belemmerende factor voor de soort om zich ergens te vestigen omdat dan zijn nestgelegenheid ontbreekt. Krabbescheer en Zwarte Sterns hebben iets met elkaar. Krabbescheerplanten hebben begin mei net genoeg drijfvermogen om een nest met inhoud te kunnen dragen. Door hun giftigheid en stekelige randen blijkt deze plantesoort voor bepaalde predatoren een te grote hindernis te zijn om bij het nest te komen. Verder blijkt deze plantesoort net te veel zuurstof aan het water te onttrekken waardoor o.a. de snoek er zich "unheimisch" in voelt en daarom zich niet in de buurt van krabbescheer ophoudt. De snoek blijkt een belangrijke predator te zijn voor zwarte-sternkuikens.

Het ontbreken van drijvende waterplanten kan (mits de andere factoren voor een gunstig broedbiotoop aanwezig zijn) opgelost worden door het leggen van vlotjes.

Nestvlotjes leggen

De voorgaande opsomming van factoren (en er zijn er meer) die de Zwarte Stern negatief in zijn bestaan beïnvloeden, heeft Vogelbescherming Nederland al in 1985 doen besluiten om de Zwarte Stern op de Rode Lijst van de bedreigde soorten te zetten. In de laatste uitgave van Vogels van de Rode Lijst (1995) is deze status van de Zwarte Stern alleen nog maar duidelijker geworden. Elk gemotiveerde natuurbeschermers wil dan toch (misschien tegen beter weten in) iets voor zo'n weggrijpende soort doen.

Beseffend dat van allerlei kanten inbreuk wordt gedaan op het bestaan van deze soort, waar je als individuele natuurbeschermers geen invloed op hebt, is het enige wat je als natuurbeschermers in o.a. Oost-Brabant kunt doen, één van de beper-

kende factoren (die van nestgelegenheid) weg te nemen. Met andere woorden nest-vlotjes maken en deze ook leggen.

In de tachtiger jaren zijn Maarten Manders, Harry de Louweren en ondergetekende hiermee begonnen. We hadden voor de vlotjes een constructie bedacht van PVC-buizen die met "knetjes" een vierkant vormden. Met gaas werden ze overspannen. Daarop werd wat grond met stukjes graszoden gelegd. Deze vlotjes werden op het Groot-Malpieven gelegd. Een groot deel van de vlotjes werden toentertijd door de Zwarte Stern al snel geaccepteerd als nestgelegenheid. Ook werd toen op natuurlijke watervegetatie genesteld.

Na verloop van tijd bleek niet elk vlotje waterdicht te zijn. Het relatief grote aantal naden dat dichtgelijmd moest worden, bleek het zwakke punt. Daardoor kwamen (weliswaar na de broedtijd) de vlotjes steeds dieper te liggen, tot zelfs onder de waterspiegel. Verder waren deze vlotjes erg zwaar en volumineus en daarom onhandig te hanteren. Daardoor was het ook erg arbeidsintensief om een partij in april op het water te plaatsen en ze in de nazomer er weer af te halen. Deze activiteiten werden later overgenomen door werknemers van de gemeente Valkenswaard.

Nieuw model

Intussen werd wel gezocht naar een andere constructie. In 1994 kwam Harry op het idee om isolatiemateriaal te gebruiken. Het was voor hem mogelijk om aan 13cm dikke platen te komen. Aan beide zijden van het kunststof zaten dunne platen van roestvrij staal vastgelijmd. Uit deze platen werden eerst vierkanten van $\pm 50 \times 50$ cm gezaagd die vervolgens in de breedte doormidden gezaagd werden. Vervolgens werd er een rond gat uitgezaagd van ± 15 cm diameter. (Zie de figuur).

Aan het ontstane vierkante raam werden alle opstaande kanten schuin gemaakt, daarna werd het geheel beschilderd met groene waterafstotende verf waardoor eventuele uitwisseling tussen stoffen van het materiaal en het water tegengehouden

kon worden. Tevens deed het geheel dan ook natuurlijker aan.

Vervolgens werd er groen geplastificeerd gaas over gespannen waarop later de grond met graszoden en stukjes afgestorven plantaardig materiaal gelegd konden worden. Met twee bamboestokken werd het vlot op z'n plaats gehouden maar wel zo dat het vlot verticaal met de waterstand kon meebewegen. De stokken waren dun en staken maar weinig boven het water uit waardoor geen landingsplaats voor mogelijke predatoren ontstond.

Na het weer uit het water halen van de vlotjes in de nazomer bleek dat er vlotjes waren die door één of ander dier aangevreten waren. Om dit in het vervolg te beletten werd het gaas nu geheel over alle randen gebogen en vastgeschroefd met zgn. parkers. De stalen plaat maakte dit mogelijk.

In februari van 1995 kon Harry aan veel materiaal komen. Eerst werd Wil Beeren in de gelegenheid gesteld om van dit materiaal vlotjes te maken voor het Soerendonks Goor. Hij had het voorgaande jaar "ons" model gezien en was er erg van gecharmeerd. Nadat hij zijn deel had gemaakt werd het resterende materiaal getransporteerd naar Ton Geerts. Ton, pas in de VUT, had weer meteen voor een poosje vast werk. Door hem werden 50 vlotjes gemaakt die alle aan de onderkant werden voorzien van de tekst: "Eigendom VWG de Kempen".

Uitgelegd

In de eerste twee weken van april werden aan de beheerders van interessante watergebieden waar Zwarte Stern eventueel kunnen gaan broeden, de vlotjes aangeboden. Tevens werd een handleiding overhandigd waarin punten genoemd waren om de vlotjes zo goed mogelijk "zwarte-sternvriendelijk" neer te leggen.

Een Zwarte Stern is enerzijds een opportunistische broedvogel. Dus wanneer ergens alle omstandigheden gunstig zijn kan deze soort daar gaan broeden. Anderzijds is het ook bekend dat deze soort trouw blijft aan zijn broedgebied.

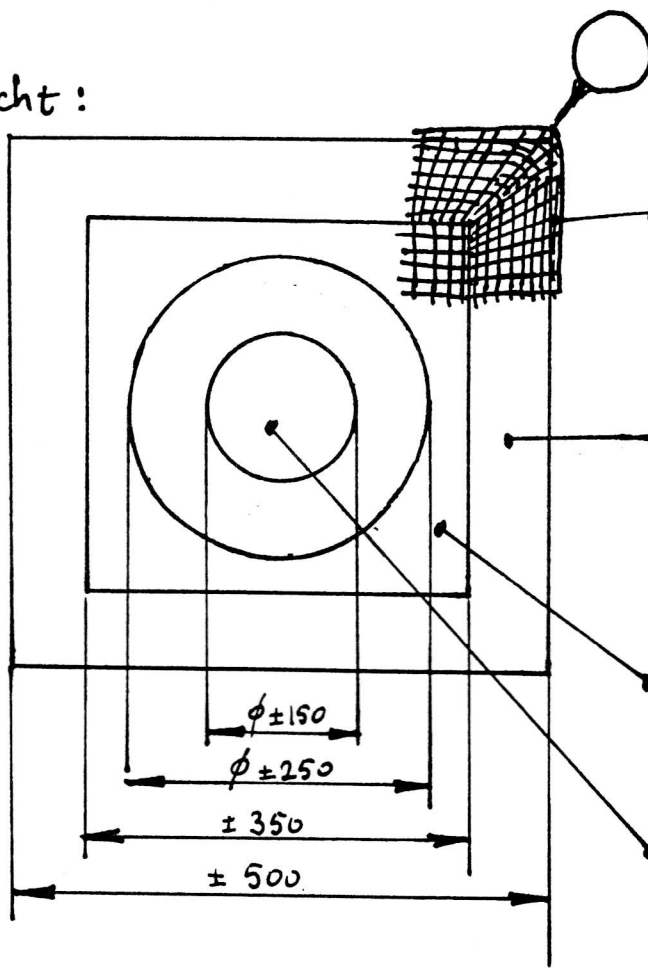
Nestulot t b v Zwarte stern

materiaal: polyturaan

gewicht: ± 1,5 kg

draagvermogen in water: ± 7 kg

bovenaanzicht:

maten in mm

oog van geplastificeerd electriciteits draad voor verankering (2^e oog diagonaals tegenover)

het geheel is overtrokken met groen geplastificeerd gaas om aanruur te voorkomen

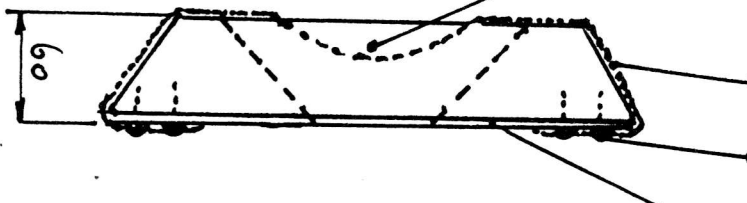
Schuine kant om de jongen de gelegenheid te geven om van het nest weg en weer op het nest te kunnen lopen.

het geheel is met groene waterafstotende verf beschilderd om het een natuurlijker uiterlijk te geven en om evt. uitwisseling van stoffen naar het milieu te voorkomen

gat voor nestkom

nestkom wordt gevuld met
1^e strook jute
2^e grond met graspolletjes
3^e dood plantenmateriaal van bijv. lisdodde, riet
regenwater zakt er doorheen; gronddeeltjes worden tegengehouden

Zijaanzicht:

gaas

bevestigingsschroeven voor het gaas

roestvrij stalen plaat vastgelijmd aan het materiaal

Daarom lijkt het me het proberen waard om in geschikte gebieden nestvlotjes te leggen, wanneer dat zo op het oog de beperkende factor lijkt. Of deze interpretatie dan juist is geweest, zal de Zwarte Stern in een later stadium wel laten blijken.

De gebieden met vlotjes in 1995

Grevenschutven Leende:

Het is bekend dat \pm 25 jaar geleden hier Zwarte Sterns gebroed hebben. Er werden twaalf vlotjes gelegd. Er zijn geen broedgevallen geweest. Verder zijn er tijdens het broedseizoen geen Zwarte Sterns waargenomen.

Reuselse Moeren:

Het is niet bekend of hier in het verleden Zwarte Sterns hebben gebroed. Wel is bekend dat in de op 3 km afstand gelegen Ronde Put (in België) tot enkele jaren geleden Zwarte Sterns hebben gebroed. Er werden zeven vlotjes gelegd. Er zijn geen broedgevallen geweest. Wel heeft één Zwarte Stern enkele dagen in dit gebied gefoerageerd en wel in gezelschap van een Witwangstern.

Oud Meer Son:

Tot \pm tien jaar geleden hebben hier jaarlijks Zwarte Sterns gebroed. Hier werden zes vloten gelegd. Geen broedgevallen. Gedurende twee dagen heeft zich hier eind april één exemplaar opgehouden.

Ploegstraat Acht:

Jaarlijks worden tijdens de voorjaarstrek enkele Zwarte Sterns boven het water gezien.

Hier werden zes vloten gelegd. Door de hoge waterstand konden de vloten niet op de meest ideale plaatsen gelegd worden. Geen broedgevallen. In de trektijd is één exemplaar hier gezien.

Bergeykse visvijvers:

Het is mij niet bekend of hier in het verleden Zwarte Sterns gebroed hebben. Door de beheerder van dit gebied werden

twaalf nestvloten gelegd. Geen broedgevallen.

Soerendonks Goor:

Dit gebied werd omstreeks 1974 na een mislukte poging tot het realiseren van een agrarische bestemming, weer terug gegeven aan de natuur. Sinds zes jaar broeden hier Zwarte Sterns. In 1994 werd massaal op nestvlotjes gebroed (16 broedsels). Vorig jaar werden twintig vlotjes gelegd. Merkwaardig was dat nu de vijf(!) broedgevallen zich bevonden op een natuurlijke drijftil van liesgras en geen enkel nest werd op een nestvlot gebouwd.

Groot Malpieven Valkenswaard:

In de tachtiger jaren zijn Vwg-leden op dit ven begonnen met het leggen van vlotjes. Deze vlotjes werden vrijwel meteen geaccepteerd. In de jaren 1990 tot 1992 zou de gemeente Valkenswaard deze activiteit overgenomen hebben. Van deze goede voornemens bleek later helaas niet veel terecht gekomen te zijn.

In 1993 hebben Harry en Maarten deze activiteit weer overgenomen, en met resultaat! Vorig jaar werden op 25 april 22 nestvloten gelegd, op 13 mei werden 14 ervan bezet door paartjes Zwarte Stern. Op 3 juni waren nog maar 3 nestvloten bezet, één broedsel bevond zich op natuurlijke watervegetatie. Door weinig controle is niet bekend waar deze terugloop aan te wijten is (misschien is er een relatie te leggen met het Bargerveen-onderzoek?).

Vergeleken met 1994 zijn de broedresultaten van de Zwarte Stern in Zuidoost-Brabant dus bijzonder mager geweest.

Discussie:

Het nest van een Zwarte Stern op natuurlijke vegetatie lijkt vaak net genoeg drijfvermogen te geven om de grote jongen met één ouder te kunnen dragen. Het gewicht van drie jongen met één ouder tezamen bedraagt \pm 300 gr. Iemand die zo'n nest goed bekeken heeft komt onder de indruk van het schijnbare grote risico dat de ouders nemen. Een weldenkend mens durft

er niets op te verwerpen dat de ouders met een broedsel op zo'n kwetsbaar en fragiel plekje, met succes jongen zullen kunnen grootbrengen.

Misschien kiezen de oudervogels in hun overlevingsstrategie juist deze natuurlijke dynamische drijfplateau's, om er op de één of andere, voor ons onbekende, wijze toch hun voordeel mee te doen.

In dit opzicht zijn onze vlotten wel erg gigantisch en volkomen "risicoloos". Toch hebben de sterns vorig jaar onze vlotjes uitgekozen om hun nest erop te maken. Weliswaar alleen op het Groot Malpieven.

Misschien is het eens uit te proberen om het drijfvermogen van een nestvlot aan te passen aan meer natuurlijke "draagomstandigheden". Tot deze conclusie kwam ik omdat op het Soerendonks Goor toch de voorkeur gegeven werd aan het nestelen op natuurlijke vegetatie, terwijl de naar menselijke maatstaven zeer geschikte nestvlotten ongebruikt bleven.

Zoals eerder gezegd zijn de vlotjes op het Groot Malpieven wel uitgekozen als nestplaats terwijl ook natuurlijke nestgelegenheid aanwezig was, nou ja..... wie het weet mag het zeggen.

Dit voorjaar worden de vlotjes weer gelegd, tenminste wanneer er nog water in de vennen staat. Benieuwd natuurlijk hoe ze het dit jaar zullen doen!

Medewerkers:

De heren J. Bartels, W. Beeren, M. de Bijl, F. van Boxtel, en de vwg-ers Ad vd Hurk, Harry de Louweren, Maarten Manders, Peer Busink.

Literatuur:

Jan van Gaalen, De wereld van de Zwarte Stern, (1995), Van Reemst uitg. 's-Hertogenbosch.

Jan Willem Vergeer, Vogels van de Rode Lijst, (1995), KNNV-uitgeverij / Vogelbescherming Nederland.

BIJZONDERE VOGELWAARNEMINGEN IN DE KEMPEN IN 1994.

HANS HERMANS

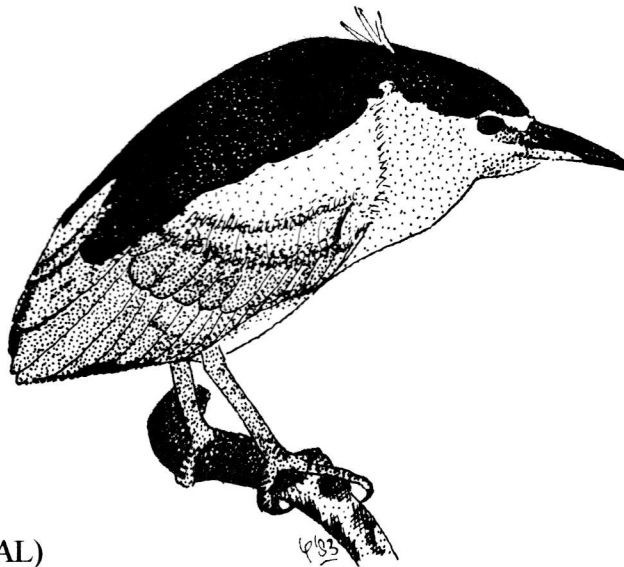
Met dank aan allen die hun waarnemingen doorgegeven, doorgestuurd of in de "Groene Klapper" gezet hebben.

Geoorde Fuut

- 30 maart 3 exx. Groot Meer (TH)
- 4 paren Reuselse Moeren (WW)

Aalscholver

- 27 maart 22 exx. Bergeijkse Visvijvers (TH)
- 12 april 2 exx. Strabrechtse Heide (JS)
- 16 april 31 exx. Strabrechtse Heide (JS)
- 19 april 23 exx. Strabrechtse Heide (JS)
- 21 april 25 exx. Beuven, Strabrechtse Heide (PvH)
- 29 mei en 22 juni 1 ex. Visvijvers Bergeijk (TH)
- 12 juni 3 exx. Visvijvers Bergeijk (TH)
- 3 sept. 2 exx. Beuven (PvdW, AL)
- 3 sept. 4 exx. Ringselvennen, Budel Dorplein (PvdW, AL)
- 4 okt. ca. 100 exx. Veldhoven/Eersel (?)
- 15 okt. 120 exx. over Cartierheide (TvdV, HH)
- 23 dec. 38 exx. Ringselvennen, Budel Dorplein (PvdW, AL)

Roerdomp

- 1 paar Groot Meer en 1 paar Klein Meer, Vessem(TH)
- 1 paar Soerendonks Goor (TH)
- 12 april 1 ex. Strabrechtse Heide (JS)
- 21 april 1 ex. Beuven, Strabrechtse Heide (PvH)

Kwak

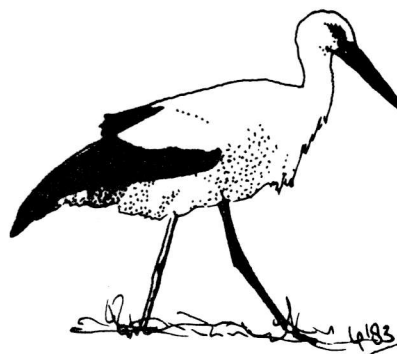
- 14/15 mei en 19 juni 1 ad. Pastoorsweijer, Bergeijk(via TH en DB)

Zwarte Ooievaar

- 24 aug. 5 exx. Strabrechtse Heide (HH) (vanaf 19e aanwezig)
- 25 aug. 6 exx. Strabrechtse Heide (GN)
- 26 aug. 4 exx. Strabrechtse Heide (PvH)
- 3 sept. 1 ex. Strabrechtse Heide (JS, PvdW, AL)
- 6-11 sept. 3 exx. Strabrechtse Heide (JS)
- 16 sept. 3 exx. Strabrechtse Heide (IF)

Ooievaar

- 17 jan. 1 ex. De Utrecht (PW)
- 17 april 1 ex. naar NO Lensheuvel, Reusel (JW)
- 19 juni 1 ex. Landschotse Heide (WW)
- 19 sept. 1 ex. Burg. Aartslaan, Bergeijk (TB, BV)

Wilde Zwaan

- 5 maart 4 exx. Beuven Strabrechtse Heide (HH)

Rietgans

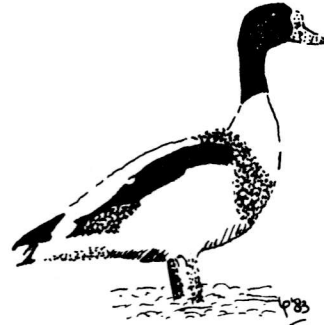
- 25 nov. ca 100 exx. over Hapert (TvdV)

Brand- x Grauwe Gans (hybride)

- 30 april 1 ex. Ringselvennen, Budel Dorplein (TH)

Nijlgans

- 15 jan. 2 exx. Dommel, Veldhoven (HH)
- 27 maart 4 exx. Bergeijkse Visvijvers (TH)
- 21 april 4 exx. wei Strabrechtse Heide (PvH)
- 30 april 1 ad. 2 pulli Flaes (GS e.a.)
- 15 juni 1 ex. Molenbroek, Vessem (TH)
- 29 okt. 17 exx. Strabrechtse Heide (HH e.a.)

Bergeend

- 15 en 30 april 2 exx. Flaes (GS e.a./TH)
- 27 maart en 18 mei 1 paar Bergeijkse Visvijvers (TH)

Smient

- 12 juni 1 man. Bergeijkse Visvijvers (TH)
- 3 sept. 2 man. Soerendonks Goor (PvdW, AL)
- 23 dec. 3 exx. Soerendonks Goor (PvdW, AL)

Zomertaling

- 8 april 5 man. 1 vr. Beuven, Strabrechtse Heide (HM)
- 30 april 2 man. Soerendonks Goor (TH)
- 3 sept. 2 exx. Beuven, Strabrechtse Heide (PvdW, AL)
- 3 sept. 1 ex. Soerendonks Goor (PvdW, AL)

Brilduiker

- 5 maart 1 man. Beuven, Strabrechtse Heide (HH e.a.)

Middelste Zaagbek

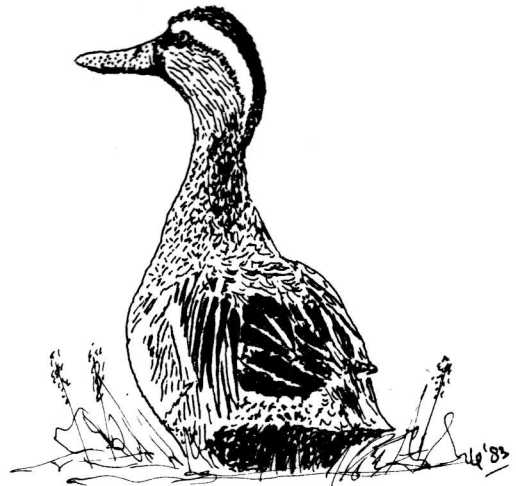
- 24 april 1 vr. Pastoorsweijer, Bergeijk (TH)

Grote Zaagbek

- 23 dec. 1 paar Soerendonks Goor (PvdW, AL)

Wespendief

- 13 mei 1 ex. Budel Dorplein (JS)
- 17 mei 2 exx. over Bergeijkse Visvijvers (TH)
- 23 mei 3 exx. over Eersel (TH)
- 3 juli 1 ex. Oostelbeerse Heide (TH)
- 14 aug. 3 exx. over Kromven, Landschotse Heide (PvdW)
- 24 aug. 10 exx. ter plaatse opstijgend Strabrechtse Heide (HH)
- 31 aug. 3 exx. over Soerendonks Goor (TH)
- 2 sept. 1 ex. Veldhoven (HH)
- 3 sept. 2 exx. Beuven, Strabrechtse Heide (PvdW, AL)

Zwarte Wouw

- 20 april 1 ex. over Soerendonks Goor (TH)
- 11 mei 1 ex. Strabrechtse Heide (JS)
- 14 aug. 1 ex. E3-strand, Eersel/Vessem (PW/JW)
- 8 sept. 2 exx. Strabrechtse Heide (JS)
- 18 okt. 1 ex. Cartierheide (TvdV)

Rode Wouw

- 11 mei 3 exx. Strabrechtse Heide (JS)

Bruine Kiekendief

- 26 aug. 1 vr. Strabrechtse Heide (PvH)

Blauwe Kiekendief

- 4 maart 1 vr. Strabrechtse Heide (PvH)
- 10 mei 1 paartje Strabrechtse Heide (PvH)

Grauwe Kiekendief

- 11 aug. 1 ex. Strabrechtse Heide (DB)

Ruigpootbuizerd

- 2 jan. 1 ex. Langedijk, Reusel (JW)

Visarend

- 11 mei 1 ex. Visvijvers Bergeijk (JW)
- 5 aug. 1 ex. Liskes Bergeijk (TB,BV)
- 3, 6 en 13 sept. 1 ex. Strabrechtse Heide (JS)
- 21 sept. 1 ex. Beuven (IF)
- 3 sept. 2 exx. Soerendonks Goor (PvdW, AL)
- tot 20 nov. 1 ex. op de Strabrechtse Heide aanwezig (DB)

Roodpootvalk

- 9 juni 1 ex. tussen Bergeijk en Borkel (TH)
- 15 juni 1 ex. Strabrechtse Heide (DB)

Smelleken

- 16 okt. 1 man. ter plaatse Cartierhei (FD)

Slechtvalk

- 16 aug. 1 ex. Strabrechtse Heide (?)

Kwartel

- 16 juni 1 man. ten zuiden Bergeijkse Visvijvers (PvdW, AL)
- 5 aug. 1 ex. Stokkelen (Bergeijk/Eersel) (TB, BV)

Porseleinhoen

- 11 mei 1 ex. Platvoetje Strabrechtse Heide (JS)

Klein Waterhoen

- 11 juni 1 ex. Beuven (THm e.a.)

Kraanvogel

- 4 nov. ca. 140 exx. over Spoordonk naar Diessen (PB)
- 13 nov. 18 exx. naar ZW Ten Vorsel Bladel (JW)

Kleine Plevier

- 18 mei 2 exx. Hanevoet Eindhoven (HH)

Bontbekplevier

- 24 aug. 2 exx. Beuven, Strabrechtse Heide (HH)

Bonte Strandloper

- 3 sept. 1 ex. Beuven, Strabrechtse Heide (PvdW, AL, JS)

Watersnip

- 24 aug. 1 ex. Wasven, Strabrechtse Heide (HH)
- 24 aug. 1 ex. Beuven, Strabrechtse Heide (HH)
- 1 okt. 7 exx. Strabrechtse Heide (HH,e.a.)

Regenwulp

- 10 mei 3 exx. Strabrechtse Heide (PvH)

Groenpootruiter

- 3 mei 4 exx. Landschotse Heide (HH)

Witgatje

- 24 aug. 1 ex. Beuven, Strabrechtse Heide (HH)

Bosruiter

- 26 aug. 2 exx. Strabrechtse Heide (PvH)

Oeverloper

- 3 mei 2 exx. Landschotse Heide (HH)
- 18 mei 3 exx. Hanevoet, Eindhoven (HH)

Zwartkopmeeuw

- 30 april 1 ex. Ringselvennen, Budel Dorplein (TH)

Dwergmeeuw

- 27 april 2 exx. Soerendonks Goor (TH)
- 30 april 3 exx. Ringselvennen, Budel Dorplein (TH)

Noordse Stern

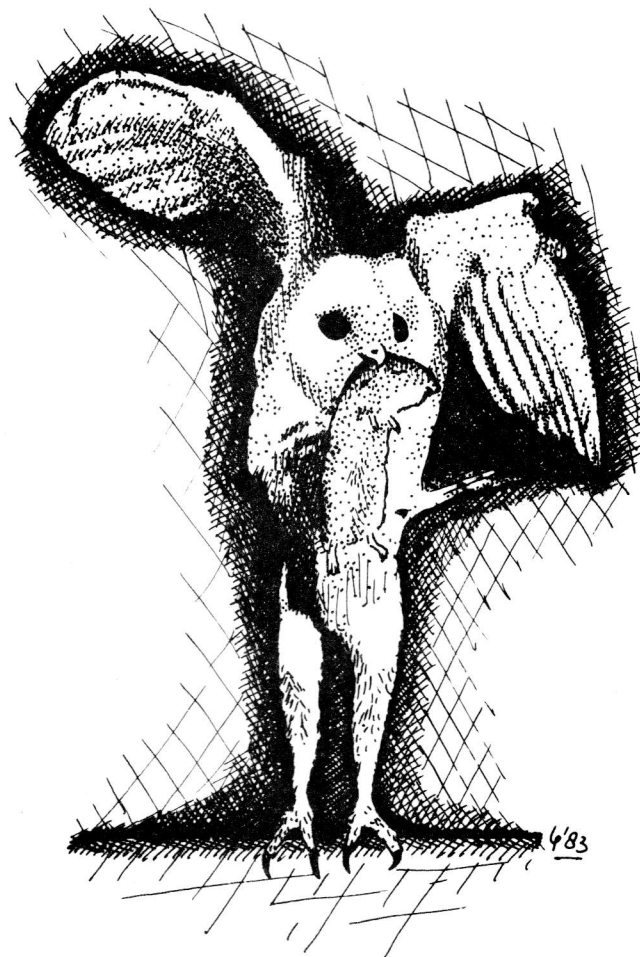
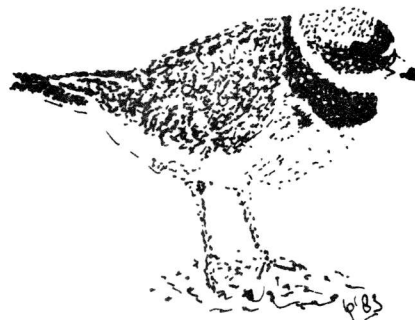
- 20 sept. 1 onv. Soerendonks Goor (TH)

Zwarte Stern

- 24 april 1 ex. Bergeijkse Visvijvers (TH)

Kerkuil

- 2 dec. 1 ex. doodgereden v. Woenseldreef, Hapert (TvdV)

Velduil

- 31 jan. 1 ex. Bladel (PW)

Gierzwaluw

- 29 april 1e 2 exx. Veldhoven (HH)

Ijsvogel

- 2 feb. 1 ex. Gender, Veldhoven (HH)
- 7 sept. 1 ex. Dommel Hanevoet, Eindhoven (BJ)

Hop

- 9 april 1 ex. Budel Dorplein (?)
- 26 april 1 ex. Postelsedijk, Reusel (FvB)

Kuifleeuwerik

- 24 april 1 man. Postelseweg, Eersel (TH)

Noordse Gele Kwikstaart

- 23 april 2 exx. Strabrechtse Heide (PvH)

Grote Gele Kwikstaart

- 25 sept. 1 ex. Hulster Broek, Geldrop (PvH)

Paapje

- 3 mei 1 paar Landschotse Heide (HH)
- 14 mei 3 exx. Cartierheide (HH,TvdV)
- 3 sept. 4 exx. Welschap (HH)

Tapuit

- 3 mei 1 man. Landschotse Heide (HH)
- 7 mei 1 ex. Malpie, Valkenswaard(HdL)
- 14 mei 1 man. 2 vr. Cartierheide (HH,TvdV)

Beflijster

- 21 april 1 ex. Neterselse Heide (JS)

Sprinkhaanrietzanger

- 30 april en 7 mei 1 ex. Malpie, Valkenswaard (HdL)

Grote Karekiet

- 19 mei - 9 juni 1 ex. Soerendonks Goor (TH)

Spotvogel

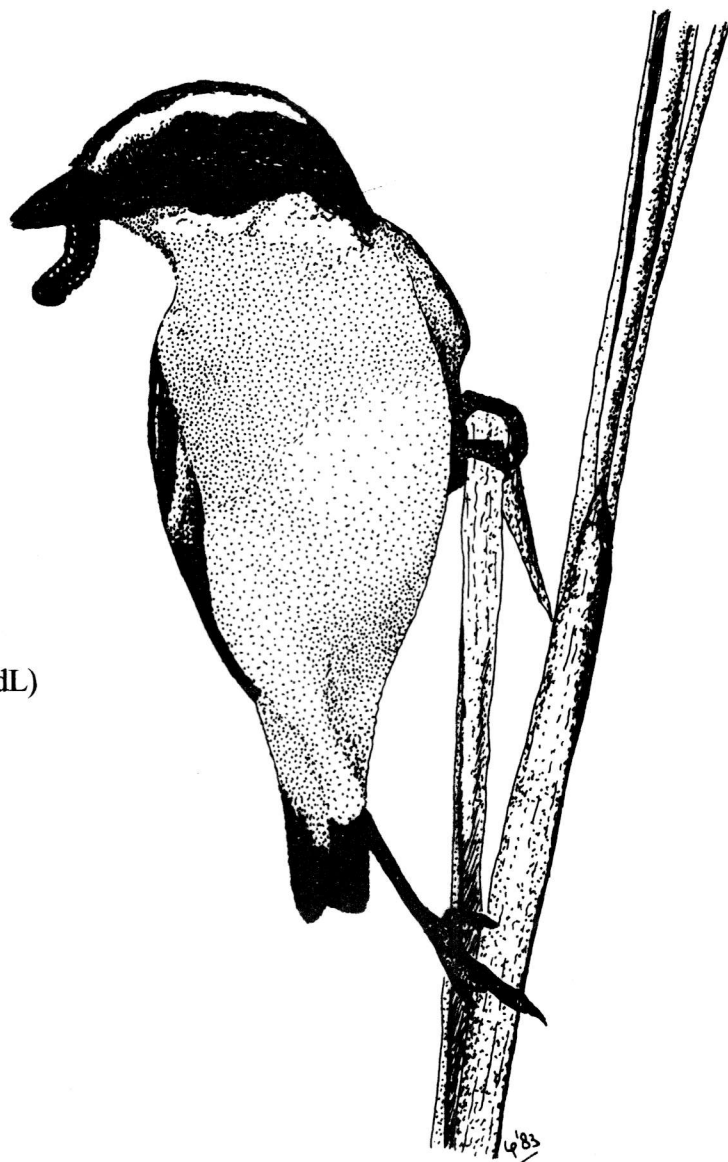
- 3 mei 1e zang Reusel (JW)
- 18 mei 1e zang Veldhoven (HH)

Braamsluiper

- 26 april 1e zang Veldhoven (HH)

Bladkoninkje

- 28 sept. 1 ex. ringvangst de Braken, Reusel (JW)

Tijftjaf

- 27 feb. 1e ex. Reuselse Moeren (JW)
- 2 maart 1e zang 't Broek, Eindhoven (HH)

Vuurgoudhaantje

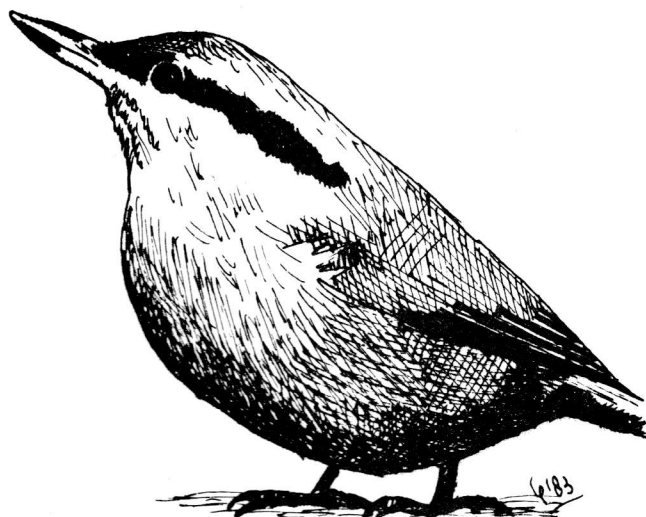
- 19 juni 1 man. Hertgang, Esbeek (PvdW)
- 24 dec. 1 vr. Hertgang, Esbeek (PvdW, AL)

Boomklever

- 27 maart 1 zangpost Goorloop (TH)

Klapekster

- 4 jan. 1 ex. Tulder, Esbeek (JW)
- 5 maart 1 ex. Strabrechtse Heide (HH)
- 5 en 18 maart 1 ex. Cartierheide (TvdV en TH)
- 7 mei 1 ex. Malpie, Valkenswaard (HdL)
- 10 en 15 okt. 1 ex. Cartierheide (FD/JWs en TvdV)
- 5 nov. 1 ex. Goorloop (TvdV e.a. exc.Schrofer)
- 29 nov. 1 ex. ringvangst, 2 dec. hetzelfde ex. gezien de Braken, Reusel (JW)
- 3 dec. 1 ex. Bosw. de Kempen bij Cartier (JW)
- 23 dec. 2 exx. Grote Hei, Leenderbos (PvdW, AL)
- 23 dec. 1 ex. Ringselvennen, Budel Dorplein (PvdW, AL)

Roodkopklauwier

- 8 en 9 mei 1 ex. Cartierheide (DB)

Notenkraker

- 6 nov. 1 ex. Budel (DB)

Putter

- 3 okt. 8 exx. Akkereind, Veldhoven (HH)
- 10 t/m 13 nov. 12-25 exx. Akkereind, Veldhoven (HH)
- 20 dec. 2 exx. Blixembosch, Eindhoven (GS)
- 30 dec. 8 exx. Dommelbeemden, Veldhoven (HH)

Sijs

- 3 juli 1 ex. overtrekkend 't Look, Veldhoven (BA)

Barmsijs

- 29 jan. 1 ex. Veldhoven (HH)
- 4 april 1 ex. Meerveldhoven (HH)
- 10 aug. 1 ex. de Braken, Reusel (JW)
- 27 nov. tot 16 dec. tot 20 exx. de Braken, Reusel (JW)
- 21 dec. 3 exx. Veldhoven (HH)
- 30 dec. 5 exx. Dommelbeemden, Veldhoven (HH)

Kruisbek

- 2 jan. 3 exx. Reuselse Moeren (JW)
- 22 jan. 9 exx. Strabrechtse Heide (PvH)
- 27 feb. 2 paar Reuselse Moeren (JW)
- 27 feb. 12 exx. (2 zingend) Hertgang, Esbeek (TH)
- 5 maart ca 10 exx. Herbertusbossen, Heeze (HH)
- 27 maart 1 zangpost Goorloop (TH)
- 12 april 1 paar 't Jasper (JS)
- 15 april 1 ex. over de Flaes (TH)
- 17 april 1 ex. Bergeijkse Visvijvers (TH)
- 15 juli 1 ex. Kneysel (GS)
- 11 sept. 10 exx. Cartierheide (HH)
- 2 nov. 1 ex. Reuselse Moeren (JWs)
- 5 nov. 5 exx. Goorloop (JW e.a. exc.Schrofer)

Grote Kruisbek

- 15 jan. 3 m. 2 vr. Bakkerstraat, Valkenswaard (PD)
- 5 dec. 5 exx. (2 m. 2 vr.) ter plaatse Grote Cirkel, Reusel (JW)

Roodmus

- 14 aug. 1 man. Papenackers, Hulsel (PvdW)

Goudvink

- 27 feb. 1 ex. Hertgang, Esbeek (TH)
- 27 en 30 april 1 man. Hertgang, Esbeek (GS e.a.)
- 5 nov. 2 exx. Goorloop (HH e.a.)
- 12 nov. ca 40 exx. Goorloop, Hapert (TB, BV)
- 24 dec. 3 exx. Hertgang, Esbeek (PvdW, AL)
- 30 dec. 5 exx. Beerse Broek (GS)

Waarnemers:

AL = Alma Leeghwater
BA = Bram Aarts
BJ = Ben Jacobs
BV = Bert Verspaandonk
DB = uit Dutch Birding
FD = F. Daemen
FvB = Frans van Boxtel
GN = Guus Nas
GS = Geert Sanders

HdL = Harry de Louweren
HH = Hans Hermans
HM = Henk Munsters
IF = Inge Franken
JS = Jos Smit
JW = Jan Wouters
JWs = J. Wijnants
PB = Peer Busink
PD = Piet Dirks

PvdW = Pierre van der Wielen
PvH = Piet van Happen
PW = Pieter Wouters
TB = Toon Brugman
TH = Tom Heijnen
THm = Ton Hermans
TvdV = Tonny van de Vleuten
WW = Wielewaal

KNIPSSEL KRANT

Knipseladres: SANSOVINOSTRAAT 24, 5624 JK EINDHOVEN.

Samenstelling: HUBB KNUBBEN

De biddende wurger van de Strabrechtse heide

Het is een verissing te denken dat heide of hoogveen in de winter saai is. Er valt meer waas te meeselen dan een cirkelende buizerd, een torenvalk-op-de-uitdijk, een zwermje spreuwen, een paar graspiepers of een troepje kramsvogels en koperwieren. Ook de klapekster, een voor Nederland zeldzame soort, verblijft er in deze maanden. Behorend tot de klauwieren is de klapekster weinig zachtzinnig van aard. Roubwurger, zo noemen de Duitsers hem, en dat is niet te veel gezegd. Het zit 'm in z'n geduchte snavel. Behalve aan muizen en kevers vergrijpt hij zich aan andere vogels, sja's, knet, graspieper, leuwerik, lijster, het hele jaar door. En toch is hij niet groot. Van kop tot staart meet hij slechts 24 centimeter, eenje minder dan de merel.

Op deze zaterdagmorgen gaat de Kempense vogelwerkgroep De blauwe klauwier op de Strabrechtse heide op zoek naar hem. Het betreft een simultaan-telling. Vanuit negen startpunten wordt de Strabrechtse

STAPPEN
IN DE
NATUUR

Door Bert van Polen

heide in groepjes betreden. Hoeveel exemplaren zullen er dit jaar zijn? Vorig jaar waren er begin januari negen. Het betreft overwinteraars uit het Hoge Noorden, met name Zweden. Even goed kijken, nu. In de top van gindse vliegeden zit iets.

Voor een klapekster lijkt hij wat groot. Bij nader inzien is het een torenvalk. Maar even later krijgen we er in de verte toch eenje te zien, laagvliegend. Touché. De waarneming zou nog mooier zijn als die klapekster de torenvalk verjoeg. Dat gebeurt wel eens. Het zit zo: een klapekster heeft ook in de winter een territorium, en een torenvalk is voor een klapekster een voedselconcurrent. Maar nee. Deze

ochtend geen schermutseling. Nu eerst iets meer over De blauwe klauwier. De keuze van die naam voor de werkgroep is een toevallige geweest. De blauwe klauwier is vanouds de regionale naam van de klapekster. Vroeger, in de jaren vijftig nog, broedde hij op de heide van Zuidoost-Brabant. Op de Strabrechtse heide ging het toen om maximaal vijf paren. Sindsdien is er mogelijk alleen bij Soerendonk nog een broedend paar. En in de rest van Nederland? Uit Limburg is de klapekster als broedvogel zeker verdwenen. Eigenlijk broedt hij alleen nog op de Veluwe. Elders in Oost-Nederland laat hij zich wel eens horen. Vogelbeschermers schat het aantal territoria op dertig. Maar die onzekerheid blijft: de klapekster is een heimelijke broeder. Ook als overwinteraar lijkt de klapekster op de terugtocht. De laatste jaren worden er in de Kempen vijftien à twintig exemplaren geteld. In de Deurnse Peel verblijven er 's winters twee

• Klapekster met prooi

à vijf. De Mariapael en de Grootte Peel? Hooguit twee. Andere Limburgse terreinen waar hij nog overwinterd zijn de Bergerheide, de Hamert en de Meyweg. Alles bij elkaar ging het in de jaren tachtig in Limburg maximaal om tien exemplaren.

Vanwaar de achteruitgang? Mogelijk blijft de klapekster de laatste jaren, met al die zachte winters, liever han-

gen in Zuid-Zweden, aldus sommige deskundigen. Dan is hij in het voorjaar eerder terug in het Hoge Noorden. Dat scheidt hem een boel energie. Ook de muizenstand speelt een rol. Wacht, in het topje van gindse berk zit ook iets. Jawel, het is er onmiskenbaar een. Het zal waarschijnlijk hetzelfde exemplaar zijn dat zoeven op een prikkeldraad zat.

Overigens staat er in de Sovon-Atlas van de Nederlandse broedvogels een sterke zin over de klapekster. 'Een winters heideveld zonder klapekster is als een schilderij zonder handtekening'. Klopt dat? Ik kijk eens rond. In de verte doemen de grijze contouren op van de rivierson in Mierlo en de kerkspluis de drie hoge flats in Geldrop. Hoewel de heide verder behoorlijk leeg is, is het een

stemmig schilderij. De klapekster zet er stille-tjes z'n handtekening op. Je moet er oog voor hebben. Ga er maar vanuit dat de handtekening bovenaan staat - net als soms bij Van Gogh, Modigliani en Munch - en wel in de top van den of berk.

Wie het schilderij van dichtbij bekijkt neemt op de voorgrond wel eens een prooiroest waar, opgeprikkt aan een doornige struik of prikkeldraad. Dat is typisch voor een klauwier, de grauwe klauwier doet het ook. In Limburg is eens een onthoofde putter aangetroffen, en trouwens ook een eekhoortje. Hermelijn? De klapekster ontziet hem geenszins. Daar 'bidt' hij voor, als een torenvalk. Vandaar de naam. Klappen 'is bidden'. De uitkomst van de simultaan-telling? Vier exemplaren, zo meldt Piet van Hap-pen, de coördinator, achteraf. Zeker, het is een nuttige ochtend geweest. Hoe moet De blauwe klauwier anders weten of de klapekster er nog is.

Vervolg vorig jaar niet minder geworden

EU 14 02 j 0

Roofvogels gaan gevaarlijke tijd tegemoet

Het onderzoek naar roofvogelvervolg komt landelijk gezien de laatste jaren pas echt op gang. De Werkgroep Roofvogels Nederland publiceerde afgelopen zaterdag de resultaten over 1995. Of de vervolging toe- of afneemt, is niet te zeggen. Het aantal gevonden slachtoffers is echter nog nooit zo hoog geweest.

Door Manieké Das

Wanneer over enkele weken de lente aanbreekt, is voor de meeste vogels een levensgevaarlijke periode gekomen. Vooral voor de watervogels was deze winter een ware uitputtingslag. De roofvogels reddden het volgens expert Rob Bijlsma (auteur van de Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels) echter prima. Bijlsma: 'Ten eerste ligt er geen sneeuw, dus kunnen ze zonder problemen muizen vangen. Ten tweede zijn er heel veel beukenootjes waar zadeneters zich mee voeden. Die zadeneters dienen dan weer als voedsel voor de roofvogels; er is eten genoeg'. De natuur mag de roofvogels dan met rust laten, de mens doet dat niet altijd. Wanneer de vogels gaan baltsen, lopen ze door hun luidruchtige gedrag extra veel risico om opgemerkt te worden door roofvogelvervolgers. De piek van vervolgingslachtoffers ligt dan ook in de winter en in het vroege voorjaar. Hierover ging het ondermeer op de Landelijke Roofvogeldag in Meppel, afgelopen zaterdag, georganiseerd door de Werkgroep Roofvogels Nederland (WRN) in samenwerking met de Vogelbescherming Nederland.

Ook vorig jaar zijn er weer tientallen, zo niet honderden roofvogels vergiftigd, afgeschoten of met klemmen of vankooien gevangen. Ook zijn er talloze broedsels verstoord of uitgehaald. Hoeveel roofvogels sinds 1941 be-

scherm zijn, zijn er nog steeds mensen die ze als 'schadelijk' of 'gevaarlijk voor de wildstand' zien. Vervolg is moeilijk aan te tonen, en onderzoek ernaar staat in de meeste gebieden van Nederland eigenlijk nog in de kinderschoenen. De cijfers over 1995 presenteerde de WRN zaterdag aan zo'n vierhonderd bezoekers. Het WRN-steunpunt in Brabant, dat in 1994 werd opgericht, heeft vorig jaar 74 meldingen van vervolging ontvangen. Daarvan kon in 27 gevallen ook daadwerkelijk roofvogelvervolg worden vastgesteld door ondersteunend bewijs van ID-DLO. Het steunpunt kwam uitgebreid in het nieuws door de vondst van 13 dode roofvogels op een plek in de gemeente St. Anthony op 6 februari 1995. De vogels bleken vergiftigd te zijn, maar de dader is nooit gepakt.

Landelijk WRN-coördinator Maria Quist maakte bekend dat de afgelopen vijftien maanden twaalf keer proces-verbaal is opgemaakt tegen een vervolger, wat vaker is dan in alle voorgaande jaren van het bestaan van de WRN samen.

De stijging is te danken aan de samenwerking met de Algemene Inspectiedienst en een aantal politiekorpsen. Van die twaalf processen-verbaal gingen er negen naar een jager, twee naar een duivenmelker en één naar een pluimveehouder. Ook het aantal dood aangetroffen roofvogels dat voor

• Jonge havik met een buitgemaakte haas. Roofvogels hebben geen last gehad van de lage temperaturen.

onderzoek werd opgestuurd, was vorig jaar hoger dan ooit. Dit bleek uit de cijfers van het Instituut voor Veehouderij en Diergezondheid (ID-DLO).

Dit instituut, gevestigd in Lelystad, onderzocht opgestuurd (dode) roofvogels en aas op doodsorzaken. In 1994 kwamen er 122 kadavers bij het ID-DLO terecht, terwijl dit aantal vorig jaar was gestegen tot 150 exemplaren. Daarvan bleken er 62 vergiftigd te zijn en 4 geschoten. De rest was aan andere oorzaken overleden of te lang dood om nog

onderzocht te kunnen worden. WRN-coördinator Maria Quist benadrukte dat uit de gestegen aantallen in ieder geval niet mag worden afgeleid dat de roofvogelvervolg is toegenomen. 'Er wordt alleen beter naar slachtoffers gezocht, dus worden er meer gevonden', concludeerde ze voorzichtig. 'Dit is nog maar het topje van de ijsberg. We weten dat de kans op het vinden van dode roofvogels in het veld erg klein is, maar hoe klein is eigenlijk niet te schatten.' Quist deed toch een gooi:

'Het zou best wel eens 10 procent van het werkelijke aantal kunnen zijn. Dat zou dus een totaal aantal van 1500 betekenen. Maar eigenlijk mag ik daar niet over speculeren. En dan praait ik alleen nog maar over het aantal gevonden dode beesten, terwijl de meeste slachtoffers in het broedsizoen vallen', voegde ze eraan toe. 'Dan worden broedsels verstoord, of eieren en jongen uitgehaald. Maar dat is nog nooit bijgehouden.'

Registratie is dan ook het grote probleem waar de WRN op stuit. Er is landelijk gezien namelijk nog geen gestandaardiseerde manier van inventariseren. De vogelaars die het veld in gaan om allerlei roofvogelsoorten vast te leggen, doen dat op hun eigen manier. Soms heel uitvoerig en gedetailleerd, dan weer globaal en met de natte vinger. Over de Randstad en de provincie Utrecht is zelfs nog helemaal niets bekend, terwijl in Zuidoost-Brabant de aanvoer van gegevens sinds de oprichting van het WRN-steunpunt in 1994 juist een grote vlucht heeft genomen. Deze regionale verschillen maken het trekken

van conclusies en het vaststellen van grote lijnen voor de WRN erg lastig. Daarom zijn er in 1995 afspraken gemaakt met SOVON (Samenwerkende Organisaties Vogelonderzoek Nederland) om een formulier in te voeren, waarop nummers is gereserveerd speciaal voor roofvogelinventarisatie. Daarnaast schrijft Rob Bijlsma deze winter een handleiding voor het invullen van de formulieren. Als die gereed is zal waarschijnlijk in 1997 een apart formulier voor roofvogelonderzoek worden ingevoerd. Pas na het invoeren van een meer uniforme manier van registratie kan de WRN, na vijf of tien jaar, meer zekerheid geven over de ontwikkeling van de roofvogelaantallen in Nederland, en over de roofvogelvervolg.

In welke vorm de werkgroep dan door het leven zal gaan, is nog de grote vraag. De WRN groeide in 1995 van 450 leden uit tot een organisatie van zo'n 1000 leden (in februari al 1350). Elke andere vereniging zou een gat in de lucht springen bij zo'n ledenaanwas, maar de WRN niet. De werkgroep staat nu voor een dilemma, verwoord door Quist: 'We vragen ons af of we groot willen worden en profiteren van de macht van het getal, of dat we een 'lus in de pels' blijven en gebruik maken van de faciliteiten van grote verenigingen zoals de Vogelbescherming. Onze voorkeur gaat uit naar het laatste.' Met wie de WRN in de toekomst ook zal samenwerken, inmiddels is duidelijk geworden dat de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV) daar niet bij hoort. Toen goot overleg niet meer mogelijk bleek omdat de KNJV volgens Quist 'bewust bezig was de WRN onderuit te halen' is de dialoog in november 1995 afgebroken.

• De KNJV verafschuwt roofvogelvervolgning. Op de foto een havik.

Roofvogels

In de krant van 14 februari stond een interview met Maria Quist, coördinator van de Werkgroep Roofvogels Nederland (WRN) naar aanleiding van de Landelijke Roofvogeldag te Meppe. Zij haalt hierin ouderwets uit naar de jagers, en zonder haar uitspraken te onderbouwen. Citaat: „Vorig jaar zijn er opnieuw tientallen, zo niet honderden roofvogels vergiftigd, afgeschoten of met klemmen of vangkooien gevangen.” Even verder zegt ze:

EU 17-2-96
„Het zou best wel eens 10 % van het werkelijke aantal kunnen zijn. Dat zou dus een totaal aantal van 1500 betekenen. Maar eigenlijk mag ik daarover niet speculeren.”
De Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV) verafschuwt de roofvogelvervolgning. Als een lid van de KNJV zich daaraan schuldig zou maken, wordt zonder dralen de procedure tot roeyement in werking gezet. Dat is tot op heden niet gebeurd, omdat er nog geen enkel lid daadwerkelijk schuldig is bevonden.

Z.W.G. LULOF

-20-

VK

VRIJDAG 16 FEBRUARI 1996 3

Europarlement staat aalscholverjacht toe

Van onze correspondent

STRAATSBURG

De jacht op de beschermde aalscholver mag wat het Europees parlement betreft worden geopend. Want de vogel wordt, met de mens, verantwoordelijk geacht voor de overbevissing van zeeën en oceanen.

De Spanjaarden, wereldwijd berucht om hun overbevissing, hadden graag een ongebreidelde jacht gewild op de aalscholver, maar zo ver gaat het Europees parlement niet.

Er mag in de toekomst, als de ministers van Visserij er mee instemmen, tijdelijk op aalscholvers worden gejaagd. Maar vast staat dat de aalscholver zijn status van beschermde diersoort - ook in Nederland - gaat verliezen.

Het parlement besprak donderdag het rapport van de socialiste

Maartje van Putten over het behoud van de vogelstand. Sinds '79 wordt die als 'Europees erfgoed' min of meer in ere gehouden: in de broedtijd en tijdens de vogeltrek is het jagen op vogels verboden.

De Europese commissie wilde de jagers tegemoetkomen door een sluitingsdatum voor de jacht per landen en/of regio vast te stellen. Bovendien wilde de commissie het Europees parlement buitenspel zetten bij de bepaling van de jachtseizoenen.

Vooraf de Fransen willen de vrijheid van het jagen zo ruim mogelijk interpreteren. Ze willen evenals de Grieken en Spanjaarden pas een jachtverbod na 28 februari. De rest van Europa houdt vast aan 31 januari. Daarom steunde een meerderheid van het Europarlement Van Putten: één enkele uiterste datum voor de sluiting van het jachtseizoen.

Vogelbescherming verarmd door bijvoeren

ANP

LEEUWARDEN

De Vogelbescherming in Zeist raakt na drie weken bijvoeden van watervogels door haar fondsen heen. Het uitgebreide bijvoeden door de vorst kost ruim tienduizend gulden per week.

„Voor februari hebben we zeker nog wel genoeg, omdat we vorige zachte winters geld hebben ge-

spaar. Maar als we doorgaan met het voederprogramma, en daar ziet het naar uit, wordt de kas krap”, aldus woordvoerder N. de Haan.

Door de strenge winter komen vooral de vogels in Friesland en Zeeland in nood. Voedsel is moeilijk te vinden door de bevroren grond. En door het ijs kunnen de dieren moeilijk bij water komen. Volgens De Haan verlaten steeds meer trekvogels Nederland.

‘Bijvoeren van vogels kan geen kwaad’

Van onze verslaggever
Piet van Seeters

AMSTERDAM

Bijvoeren van vogels in een strenge winter als deze, heeft dat zin? Jazeker, zegt N. de Haan van de Vereniging Vogelbescherming. „Wij helpen vogels die voedselgebrek hebben en die te zwak zijn om nog naar Engeland of Frankrijk te vertrekken.”

Ook volgens vogeldeskundige A. Beintema is er niets tegen om vogels in nood te helpen. „Maar voor het in stand houden van de populaties is het niet nodig.”

Met enkele andere organisaties beheert Vogelbescherming al jaren een fonds, waaruit in strenge winters de kosten worden betaald om vogels bij te voeren. De honderden vrijwilligers in het land die zich in vogelwerkgroepen verenigd hebben, kunnen voer halen bij graan- of vishandelaren en de kosten daarvan bij het fonds in rekening brengen.

Eerder deze week maakte Vogelbescherming bekend dat na drie weken het geld op dreigt te raken. Het

bijvoeren kost tienduizend gulden per week. „Het is allemaal particulier geld”, zegt De Haan. „We hebben wel wat gespaard, omdat we een paar zachte winters hebben gehad, maar toch kunnen we in de problemen komen. Gelukkig is onze ervaring dat veel mensen geld storten als wij zo’n oproep doen.”

Veel vogels hebben honger omdat ze in de bevroren weilanden weinig meer te eten vinden en vooral omdat de meeste binnenwateren dicht gevoren zijn. Veel vogels wijken daarom uit naar dorpen en steden waar in tuinen nog genoeg voedsel te vinden is, mede dankzij behulpzame bewoners. Maar ook grote delen van het IJsselmeer, de Waddenzee en de Zeeuwse wateren zitten dicht. Daarom drommen nu honderden vogels samen rond wakken, waar te weinig voedsel is voor zoveel belangstellenden.

Het bijvoeren geldt vooral vogels die daar te vinden zijn: reigerachtigen, zoals reigers en roerdompen, vele soorten eenden en andere watervogels als zwanen, meerkoeten

en waterhoentjes. „We beginnen pas te voeren” zegt de Haan, „als de werkgroepen zeggen dat het nodig is. We staan ook in contact met vogelasiels zodat we weten welke soorten het meest in de problemen zitten.”

Een bezwaar tegen bijvoeren, is dat het onnatuurlijk zou zijn. „Daar zit iets in”, zegt Beintema, werkzaam bij het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek. „Het is normaal dat in strenge winters veel vogels doodgaan. Na een paar zachte winters herstelt de populatie zich weer. Vanuit dat oogpunt is bijvoeden dus niet nodig.”

„Vogels hebben de keus”, zegt Beintema, om hier te blijven of naar het Zuiden te trekken. „Er zijn reigers die hier blijven en er zijn reigers die naar Spanje gaan. In zachte winters hebben reigers die hier blijven een voordeel omdat ze die lange reis niet hoeven te maken. Maar in een winter als deze zijn de reigers in Spanje in het voordeel.”

Beintema heeft onderzoek gedaan aan een groep kwakken (een

kleine reigerachtige) in noord-Italië. „Die gingen altijd ’s winters naar Afrika. Maar in de jaren tachtig bleef een groep thuis. Na een reeks zachte winters groeide het percentage thuisblijvers. Maar na een reeks strenge winters daalde het weer. Een populatie blijkt er voordeel van te hebben als beide groepen vertegenwoordigd zijn.”

Volgens De Haan is het niet onnatuurlijk om bij te voeren, „zeker niet in een landschap met zoveel onnatuurlijke elementen als het Nederlandse, waar vogels niet meer terecht kunnen. Ik ken geen wetenschappelijk rapport waarin aangevoerd wordt dat bijvoeren nadelig is voor de populatie.”

„Het argument van de selectie, namelijk dat je zwakke dieren overleefd houdt, vind ik niet sterk. De grootste selectie bij vogels vindt niet in de winter plaats, maar in de herfst bij de trek. En als er door het bijvoeren meer vogels overwinteren, past de populatie zich aan. Dan worden er over een paar maanden minder jongen geboren.”

Philips
Kozier
11-1-96

ren. Deze inventarisaties zijn noodzakelijk om de effecten van bepaalde maatregelen van diverse landschapsbeherende instanties te toetsen. De vogelstand kan namelijk als een belangrijke indicator worden gezien van de toestand in een bepaald gebied. Op grond van de inventarisaties kan, afhankelijk van de gewenste situatie, het beheer dan al of niet worden bijgesteld.

Het is goed te constateren dat Philips PMF heeft aangetoond dat een milieu-vriendelijker produktieproces ook bedrijfseconomisch voordelen op kan leveren. Wij hopen dat dit voorbeeld een uitstraling zal hebben op andere bedrijven in onze regio zodat het bekende gezegde 'het leven is goed in ons Brabantse land' opgeld zal blijven doen op het gebied van wonen én werken."

Vogelwerkgroep
De Kempen

Met dank aan Philips PMF

„Langs deze weg willen wij als Vogelwerkgroep De Kempen onze dank uitspreken voor de schenking van het geldbedrag gekoppeld aan de milieuprijs 1995 door Philips PMF. Voor ons als (nagenoeg) niet gesubsidieerde vrijwilligersvereniging, is dit bedrag een welkome aanvulling op het budget.

Het geldbedrag zal voornamelijk worden ingezet om inventarisaties van broedvogels in de omgeving van Eindhoven uit te voeren.

Dode spreeuwen in Leende gevonden

LEENDE - Een dertigtal spreeuwen is dinsdagmiddag dood aangetroffen in een berm langs de Strijperstraat in Leenderstrijp. Tien dagen geleden zijn op dezelfde plaats 15 dode spreeuwen gevonden.

In eerste instantie ging de politie er van uit dat de vlucht spreeuwen geschiedt was door een vrachtwagen. Er waren vogels bij met gebroken nekken en gebroken vleugels. „Maar het is wel erg vreemd dat het twee keer op dezelfde plaats gebeurd is”, zegt een woordvoerder van de politie. De politie heeft daarom de Algemene Inspectie Dienst (AID) geïnformeerd. Die heeft de dode vogels meegenomen om de doodsoorzaak te onderzoeken.

EJ 1-3-96

Van eenbes tot hamster

Door Bert van Polen

BRON

TITEL:

Het land van Peel en Maas

AUTEURS:

Phlip Bosschenbroek, Jan Hermans, Jap Smits, Sjaak Vorstermans, Freek van Westreenen

UITGEVER:

Staatsbosbeheer; prijs € 27,50; te koop bij kantoren en bezoekerscentra van Staatsbosbeheer en bij het Eindhovens Dagblad

INHOUD:

Beschrijving van negentien natuurgebieden in Zuidoost-Nederland, in beheer bij Staatsbosbeheer.

Nu Staatsbosbeheer verzelfstandigd wordt, dient het meer aan de weg te timmeren. Het moet zichzelf beter verkopen, het moet meer consumentgericht gaan werken. Dat hoeft geen probleem te zijn. Het heeft daar genoeg voor in huis. Staatsbosbeheer heeft veel meer te bieden dan saaië produktiebossen.

In de regio Zuid, tussen Leende en Vaals, heeft het ook - hoe bijzonder - de zeldzame phegeavlinder in huis, en de eenbes, de reuzenpaardestaart, de gulden sleutelbloem, de aapjesorchis, het soldaatje, de watereppe, het herfsttijloos, het spiegeldikkopje, het koevinkje, de gladde slang, de knoflookpad, de vroedmeesterpad, de vuursalamander, de eikelmuis, de hamster, de wijngaardslak, de schitterende beekjuffer, de heidesabelsprinkhaan, de ijsvogel, de grote gele kwikstaart, en nog vele, vele andere floristische en faunistische bijzonderheden.

Dus wat heeft de Regio Zuid van Staatsbosbeheer gedacht? We gaan al die mooie natuurgebieden die we in beheer hebben tussen Leende en Vaals beschrijven, dan kan het publiek daar thuis op de bank al van genieten.

Dat is wel een goede gedachte geweest. Van Peel tot Maas, zoals het boek heet, kan goed gebruikt worden als aperitiefje, dankzij de overvloed aan mooie foto's die opwekken tot een bezoek aan een of ander terrein. Het kan de Strabrechtse Heide zijn of het Leenderbos, de Peel, het Leudal, het Swalmdal, de Meinweg, het Savelsbos of de Vijlenerbossen. Voor wie dat nog niet genoeg is zijn er ook minder bekende terreinen als het Sang en Goorkens bij Mierlo en de Castenrayse Ven-

nen bij Weert, maar dat zijn wel terreinen die, hoe waardevol ook, voor een groot publiek minder interessant zijn, weinig toegankelijk als ze door hun aard (broekbos) zijn. Tekstueel is Van Peel tot Maas aanmerkelijk zwaarder dan een aperitiefje. De beschrijvingen van de terreinen zitten gedegen in elkaar, met veel gegevens over zaken als geologische geschiedenis, opbouw van de bodem, waterhuishouding, vroegere bewoners, vormen van beheer. Anders gezegd, Van Peel tot Maas biedt tekstueel stevige kost - te stevig voor een groot publiek, vrees ik. Een mededeling dat een gebied 'een grondwatertrap van GT-VI of GT-VII' heeft, zal vast niet tot de verbeelding spreken. Een lossere pen had al die landschapjes - van heide, vennen, broekbosjes en hooilandjes tot hellingbossen en kalkgraslanden - toegankelijker kunnen maken. Weliswaar zijn de topografische kaarten handig. Maar informatie over toegang en wandelroutes ontbreekt. EJ 1-3-96

Gif mogelijk

oorzaak zwerm

dode spreeuwen

LEENDE - De dode spreeuwen die in Leende in de berm zijn gevonden zijn waarschijnlijk vergiftigd. De politie heeft een onderzoek aangevraagd. Tot twee maal toe is een groot aantal spreeuwen dood gevonden in een berm in Leenderstrijp. De Algemene Inspectie Dienst constateerde dat alle spreeuwen waren gedood vanwege een trauma. Volgens de politie hebben de spreeuwen vermoedelijk onder invloed van vergif coördinatieproblemen gekregen, en zijn daardoor tegen een vrachtaut o aan gevlogen.

Jagers voeren campagne voor behoud jacht

Van onze verslaggever
AMSTERDAM

De Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV) heeft van elk van de ruim dertigduizend leden een bijdrage van honderd gulden gevraagd voor een grote publiciteitscampagne. 'De jacht is meer dan ooit in gevaar', luidt de eerste zin van een brief die in maart aan de leden is verzonden.

De brief en de samenvatting van het communicatieplan zijn openbaar gemaakt door de grote tegenstander van de jacht, de Stichting Kritisch Faunabeheer (SKF). Die betitelt de actie van de jagers als een 'wanhoopsoffensief om de plezierjacht te redden'. De actie kost 5,6 miljoen gulden. Daarvan kan de KNJV anderhalf miljoen uit eigen middelen betalen. De rest moet uit fondswerving komen.

Aanleiding voor de actie is niet alleen de voor de jacht negatieve publiciteit van de SKF en de Dierenbescherming, zoals over het schieten van wilde zwijnen door kroonprins Willem-Alexander in de Staatsdomeinen bij Apeldoorn. De jagers zijn vooral bang dat in de nieuwe Flora- en Faunawet, waarvan de Memorie van Antwoord binnenkort verschijnt, de jacht verder wordt teruggedrongen. Minister Van Aartsen van Natuur heeft eind vorig jaar al besloten de jacht op acht onschadelijke soorten trekvogels te verbieden.

Als deze bepaling in de nieuwe wet komt, betekent dit volgens de KNJV een radicale omslag. Dan wordt het principe van de benuttingjacht vervangen door het uitgangspunt dat jacht niet is toegestaan, tenzij er grote schade is, of gevaar voor de verkeersveiligheid of

de volksgezondheid. 'Het is thans één minuut voor twaalf', schrijft de KNJV.

De benuttingsjacht houdt volgens KNJV-directeur B. Alferink in dat jagen is toegestaan als de populatie van een diersoort niet in gevaar komt. 'Jagen is in onze ogen dus vergelijkbaar met bloemen plukken en vissen.' De KNJV heeft zich hevig verzet tegen het jachtverbod op de trekvogels omdat de Europese populaties van deze acht soorten niet in gevaar zijn door de jacht in Nederland.

De KNJV wil dat de wildbeheers-eenheden, waarin jachtcombinaties samenwerken, meer voorlichting geven. 'Dat kan bijvoorbeeld door een journalist van de lokale krant, radio of televisie uit te nodigen, maar veel andere manieren zijn denkbaar.' De jagers moeten vooral de positieve kanten van hun hobby benadrukken, zoals schoonmaakacties en botulismebestrijding.

Er is veel geld nodig voor gesponsorde tv-programma's en advertenties, aldus Alferink. 'Ik heb net de rekening voor me liggen van de recente advertenties voor de schoonmaakactie. Die kosten 140 duizend gulden. SKF en Dierenbescherming hebben voor hun campagnes veel meer geld beschikbaar.'

De SKF slaat terug met een brief aan natuurbeschermingsorganisaties en vogelwerkgroepen. De SKF constateert dat de wildbeheers-eenheden steeds meer willen meedoen aan projecten van natuurbescherming. Maar de belangen van natuurbescherming en jagers zijn 'onherroepelijk tegenstrijdig', aldus de SKF. Jagers hebben immers positieve belangstelling voor bejaagbare diersoorten en negatieve belangstelling voor dieren die ook op deze soorten jagen.

Man aangehouden voor vergiftigen roofvogels

Van onze verslaggever

AMSTERDAM

De politie in de Achterhoek heeft een 65-jarige inwoner van Hengelo in Overijssel aangehouden. Vermoed wordt dat hij vorig jaar op grote schaal roofvogels heeft vergiftigd op een landgoed in Hengelo.

Bij de politie werden vorig jaar negen dode buizerds gebracht, die bij het landgoed waren gevonden. Onderzoek wees uit dat de roofvogels met bestrijdingsmiddelen waren vergiftigd. Bij een controle werd in de jeep van de man, die volgens de politie geen jachttopziener is maar wel regelmatig op het landgoed komt, een bestrijdingsmiddel gevonden. De man bleek ook in zijn schuur bestrijdingsmiddelen in voorraad te hebben waarvoor hij geen vergunning had.

Het aantal roofvogels dat onder verdachte omstandigheden de dood vindt, steeg vorig jaar met 134 procent naar 103, aldus de Algemene Inspectiedienst (AID) van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

de
Volkskrant
2001-9-8

Roofvogelhaters in de gaten gehouden

LEEUWARDEN - Vrijwilligers gaan vanaf deze week in de bossen van de Friese gemeenten Opsterland surveilleren. Ze zoeken naar sporen van mensen die roofvogels willen vergiftigen of op een andere manier willen doden. De bevindingen zullen bij de politie worden gemeld. Vorig jaar werden in het broedseizoen in dit gebied 24 roofvogels vergiftigd. De surveillances duren in elk geval tot het einde van het broedseizoen, eind mei.

E.J. 2003-8

Stad en streek 25-3-96

EINDHOVENS DAGBLAD

SOMEREN - 'Het is een hele goede zaak dat de vogelbescherming nu eens goed de vogelasiel's gaan onderzoeken', zegt asielhouder Toon de Smit uit Someren. 'Dit weekeinde sprak ik een man die in zijn rijeshuis een asiel heeft met 1300 vogels. En die maakt zich er dan nota bene boos over dat hij niet door de vogelbescherming erkend wordt. Zoets snap ik niet.' Er heerst grote onrust onder tientallen vogelasielhouders in heel het land nu de Vereniging Vogelbescherming Nederland besloten heeft het

'Controle vogelasielen is goede zaak'

aantal erkende asielen terug te draaien van 165 naar niet meer dan 23. De status 'Erkend Vogelasiel' zorgt voor ondersteuning van de vogelbescherming, iets dat zich onder andere uit in een jaarlijkse subsidie. Ook worden mensen die op zoek zijn naar vogelopvang voortaan door de vogelbescherming alleen maar doorverwezen naar een asiel met vergunning. Het Vogelasiel Someren is in

de regio Zuidoost-Brabant het enige asiel dat een dergelijke zeldzame en felbegeerde erkenning heeft ontvangen. Volgens de vogelbescherming voldoet het asiel in Someren aan alle kwaliteitsnormen voor een goede vogelopvang.

Riolering

Volgens de protesterende asielhouders zijn die regels echter veel te streng. Zo is het Zwolse vogelasiel van

Piet de Weert, landelijk actieleider van de boze asielhouders, afgekeurd omdat het geen riolering heeft. 'Maar ik zit al twintig jaar hier tot ieders tevredenheid met m'n vogelasiel', zegt hij verontwaardigd. 'Omdat ik in het buitengebied zit, heb ik geen riolering.'

ERKENNING VOGELOPVANG SOMEREN

asiel wordt die naar Kampen doorverwezen. Daar zit namelijk wel een erkend asiel. Maar Kampen ligt hier

De Weert voelt zich door de Vogelbescherming buitenspel gezet. Hij geeft een voorbeeld:

'Als iemand vanuit Zwolle naar de vogelbescherming belt om een asiel te krijgen, wordt die naar Kampen doorverwezen. Daar zit namelijk wel een erkend asiel. Maar Kampen ligt hier

zo'n vijftien kilometer vandaan, en dat is toch een drempel. De hele gang van zaken gaat ten koste van de vogels.'

Dierenarts

'De eisen die de Vogelbescherming stelt, zijn helemaal niet te streng', meent De Smit uit Someren echter. 'Zo moet er een goede samenwerking zijn met dierenarts. Daarnaast moeten de hokken goed onder-

houden zijn, en moet het asiel beschikken over warm en koud water. Hele normale eisen, vind ik. Als je iets doet, moet je dat goed doen. Als je een hond neemt, weet je ook dat je dat dier goed moet verzorgen.'

Het asiel in Someren, dat sinds 1977 bestaat, beschikt over zeven binnen- en acht buitenhokken. Per jaar worden er rond de vijftiendertig zieke en/of gewonde vogels geholpen. In totaal zijn er zo'n vijftien vrijwilligers bij het asiel aan de Boerenkamplaan 32 betrokken.

Franse kust bezaaid met besmeurde vogels

AP, Reuter

LE HAVRE

Honderden met olie besmeurde vogels zijn de afgelopen dagen aangespoeld op de noord-Franse Kanaalkust. Sinds maandag zijn er al driehonderd dode vogels gevonden.

Volgens milieudeskundigen heeft een schipper mogelijk misbruik gemaakt van de ramp met de tanker Sea Empress bij Wales door olie te lozen, in de hoop dat deze lozing zou worden toegeschreven aan de Sea Empress.

VK 2/02 JB

'Door scheepsramp 50.000 vogels dood'

LONDEN - De milieuramp voor de kust van Wales kan volgens natuurbeschermers wel eens aan 50.000 zeevogels het leven kosten. De uit de Sea Empress gestroomde olie heeft volgens hen geleid tot de zwaarste olievervuiling in Groot-Brittannië sinds decennia. Milieu-organisaties gaan ervan uit dat het schoonmaken van de 160 kilometer met olie besmette kust van Wales 25 miljoen gulden kan gaan kosten.

EU 2/02 JB

Roofvogels en jagers

-23-

In zijn brief in de krant van 27 februari ontkent de heer Lulof, voorlichter van de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging (KNJV), een relatie tussen de jacht en roofvogelvervolgning. Volgens hem haal ik zonder onderbouwing uit naar jagers. Hoewel alle vervolgingsincidenten van het afgelopen jaar breed zijn uitgemeten in de pers, hierbij een overzicht:

- Januari 1995 werd in Echt (L) een jachttopziener geverbaliseerd voor het vergiftigen van roofvogels. De verdachte werd vrijgesproken maar moet binnenkort in hoger beroep opnieuw voor de rechter verschijnen.

- Januari 1995 werd in Nieuwleusen (Ov.) een jager geverbaliseerd voor het doodschieten van een buizerd. Hij kreeg van de rechter een berisping en van zijn jagersvereniging een jachtverbod van twee weken.

- April 1995 werd in Beetsterzwaag (Fr) een jager geverbaliseerd voor het grootschalig vergiftigen van roofvogels.

Het bewijsmateriaal schoot tekort. De man werd vrijgesproken.

- Mei 1995 werd door een rechter in Leeuwarden een jager veroordeeld tot f 300,- boete voor het doodschieten van een buizerd. Ook deze jager beweerde dat hij dacht een kraai in het vizier te hebben. (Tot dusver was dit veelgebruikte argument altijd met vrijspraak gehonoreerd).

- Juni 1995 werd in Heino (Ov) een jachttopziener geverbaliseerd voor het vergiftigen van achttien roofvogels. De man heeft bekend.

- Augustus 1995 werd een jachttopzichter in Driebergen door de politie op heterdaad betrapt bij een poging tot het vangen van roofvogels met behulp van vangkooien.

- September 1995 werd in Numansdorp (ZH) proces-verbaal opgemaakt voor het uitleggen van gifreien met het doel roofvogels te vergiftigen. De verdachte, opnieuw een jachttopzichter, heeft bekend.

- Oktober 1995 werd in Lochem (Gld) een jager geverbaliseerd voor het doodschieten

van een buizerd. Alle hierboven genoemde voorvallen zijn gebaseerd op bronnen van politie en Algemene Inspectiedienst. In de laatste vier gevallen moet de zaak nog voorkomen.

Lulof stelt voorts dat de KNJV roofvogelvervolgning verafschuwt. Deze uitspraak staat echter haaks op een citaat uit een recent nummer van 'De Jager': ...'maar helaas durft de KNJV niet alles waar ze voor staat hardop te zeggen. Zelfs als zaken politiek moeilijk liggen zou men keihard de discussie aan moeten gaan. Zo kan een populatie korhoenders eenvoudig niet blijven bestaan als er vijf keer te veel havikshorsten om heen zitten. Dat weet iedere jager. Daar moet dan iets aan worden gedaan en de KNJV zou dat soort dingen best kunnen aanzwengelen' (H. van Beuningen, oud-voorzitter KNJV in De Jager nr. 19, 1995).

MARIA QUIST
landelijk coördinator Werkgroep
Roofvogels Nederland
De discussie is gesloten

Ehv. Jagerbl.
7 maart '96

EU 11-3-96

de Blauwe Klauwier 22 no.2 (1996)

Help mee op 16 maart aan De Nationale Natuur Schoonmaakdag.

De Nationale Natuur Schoonmaakdag is een landelijke actie die de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging jaarlijks organiseert samen met ruim 300 wilbbeheereenheden en de Stichting Nederland Schoon*.

Duizenden mensen verwijderen zo met vereende krachten elk jaar grote hoeveelheden vuil uit de natuur. In 1995 was dat 4.000 m³ zwerfafval, een trein van ruim 200 wagons.

Doe mee en help de Nederlandse natuur schoonmaken en schoonhouden. U kunt zich aanmelden bij de Natuur Schoonmaaktlijn telefoon 06 - 53283873. U wordt dan als gast ontvangen bij een wilbbeheereenheid bij u in de buurt.

*In de Stichting Nederland Schoon - een samenwerkingsverband van belangenorganisaties, overheid en bedrijfsleven - zijn vertegenwoordigd de ANWB, Stichting Verpakking en Milieu, Centraal Brouwerij Kantoor, Vereniging Nederlandse Frisdrankenindustrie, de Nederlandse Vereniging van Reinigings- en Afvalverwijderingsdeskundigen en het Bedrijfschap Horeca.

V O O R U G E L E Z E N

JAN WOUTERS

In BTO-News van januari-februari staat een artikel over hoe men kan zorgen voor broedgelegenheid voor de Boomleeuwerik. De auteur Peter Davis meent dat deze soort zo'n specifieke eisen stelt aan de nestplaats, dat die zelfs in goede biotopen een beperkende factor kunnen vormen.

De Boomleeuwerik wordt in Groot-Britannië beschouwd als een soort van heidevelden met gaspelboom, gras en adelaarsvaren, maar ook van braakliggend land. Hij komt alleen op zandige gronden voor en heeft graag een uitkijkpost in de vorm van een boom of iets dergelijks.

In 1986 ontdekte de auteur een Boomleeuwerik nestelend tussen rijen eenjarige sparreplantjes in een boomkwekerij, die grensde aan een heideveld in Surrey. Aan het eind van het seizoen had hij tien nesten in de kwekerij gevonden en twee in de aangrenzende heide. Die twee lagen op een kapvlakte van enkele jaren eerder.

Tot 1993 werden er geen nesten meer gevonden op de heide, die blijkbaar dicht begon te groeien. Na een nieuwe kapactie in de winter vestigden zich in 1993 meteen weer twee paartjes op de heide. In de periode van 1986 tot 1993 werden in de boomkwekerij wel 90 nesten gevonden. Blijkbaar weken de Boomleeuweriken uit naar de boomkwekerij.

Davis vermoedde dat de leeuweriken voor de nestbouw aangetrokken worden door plaatsen waar de grond verstoord is, dus losgemaakt. Uit waarnemingen in de kwekerij in het voorjaar van 1987 bleek dat Boomleeuweriken inderdaad een kuiltje uitkrabden in het zand, met een doorsnee en een diepte van ongeveer 9 cm. Daarin werd dan het nest gebouwd.

Deze waarnemingen wierpen een nieuw licht op berichten over verplaatsing van populaties van de heide naar jonge bosaanplant en achteruitgang van de soort daarna. Dit is te verklaren uit de behoefte

aan recent verstoorde grond. Na een aantal jaren wordt die weer vast door alle wortels die erin gaan groeien. Dan is het voor de leeuweriken niet meer mogelijk om hun kuiltje uit te krabben en ze verdwijnen weer. Ook meldingen van kolonisatie van verlaten gebieden na menselijke of natuurlijke activiteiten die de grond verstoren, passen in dit beeld.

Verder lijkt het erop dat Boomleeuweriken houden van ordening en dan met name in rijen. In het studiegebied was er grote voorkeur voor de rijen boompjes in de kwekerij. Tegenover elk nest dat in de omringende heide werd gevonden stonden er tien in de boomkwekerij. Dit is te verklaren uit het gedrag van de vogels. Ze lopen naar en van het nest een flinke afstand, soms wel veertig meter. Tussen de rijen plantjes hebben ze dekking en ze kunnen de weg gemakkelijk vinden.

De auteur geeft een recept om de Boomleeuweriken aan broedgelegenheid te helpen. In gebieden die verder voldoen aan de eisen van de soort kunnen banen geploegd, geëgd, gecultivatord of zoiets worden, waardoor er losse grond beschikbaar komt. Liefst ook in de buurt van een boom of electriciteitsdraad, voor de uitkijkpost. Dit alles uitvoeren voor maart. Och ja, waarom niet, als je ook nestkasten ophangt voor Bonte Vliegenvangers, nestvlotjes legt voor Zwarte Sterns en kunstwanden bouwt voor Oeverzwaluwen.

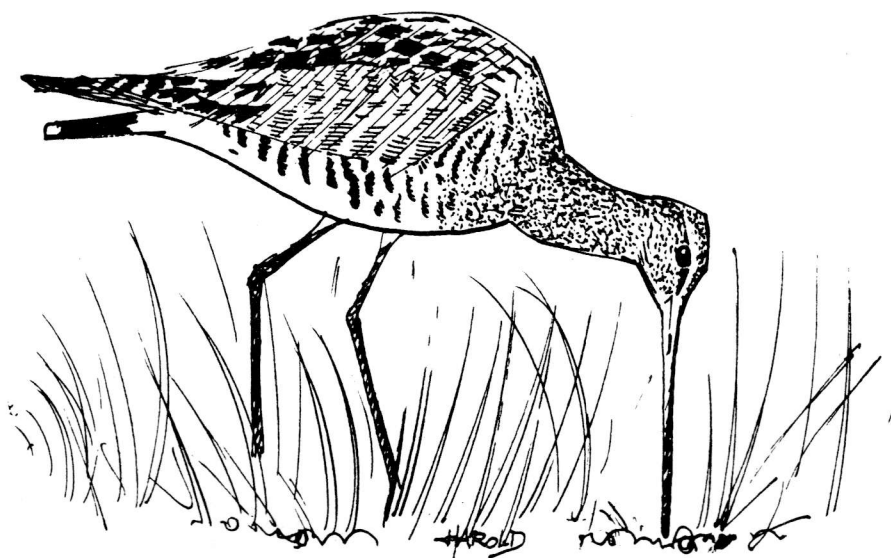
Verder staat er een aardige bijdrage in over verschillen tussen Winterkoningen en Boomkruipers bij het overleven van de winter. In een oud bos van 47 ha. in de Engelse Midlands werd gedurende twintig jaar op een BMP-manier geïnventariseerd en op een gestandaardiseerde wijze geringd. Het bleek dat de stand van de Winterkoning ontzettend kon variëren: tussen de 16 en 97 paar. Uit terugvangsten van

geringde vogels kon worden vastgesteld dat in zeer koude winters alle Winterkoningen van het bos stierven, van de Boomkruipers overleefde enkele exemplaren.

In minder strenge winters was het patroon van overleven voor deze soorten heel verschillend. Winterkoningen blijken gevoelig te zij voor sneeuwval. Hoe meer sneeuw er in een winter valt, des te minder Winterkoninkjes overleven. Boomkruipers geven niets om sneeuw, maar zijn daarentegen wel vatbaar voor vochtig weer. Hoe natter de winter hoe minder Boomkruipers er doorkomen. Dit heeft waarschijnlijk te maken met hun manier van leven. Op natte boomstammen worden ze zelf op de duur ook nat, wat fatale afkoeling tot gevolg kan

hebben. Ook ijzel is ongunstig omdat het de voedselbronnen afsluit.

Afgezien van het wintereffect, deed zich bij de Winterkoning nog een ander verschijnsel voor. Hoe meer Winterkoningen er broedden in het bos, hoe minder er werden teruggevangen. Dit kan een gevolg zijn van verhoogde sterfte bij een hoge dichtheid of van verhoogde emigratie uit het bos. Het is waarschijnlijk dit laatste. Uit ringterugmeldingen van heel Engeland blijken Winterkoningen inderdaad meer van plaats te wisselen in jaren met een hoge populatiedichtheid. Waarschijnlijk neemt de concurrentie om een territorium dan zo toe, dat een groot aantal vertrekt op zoek naar een niet bezette plaats.

VOGELVARIA

EEN WANDELING IN HET VROEGE VOORJAAR.

Zaterdag 17 februari 1996. De zon doet goed haar best om het wat aangamer te maken na de langdurige kou die we achter de rug hebben.

Vandaag toch nog een groep Kramsvogels gezien richting België. Er zitten er toch veel dit jaar vind ik. Er zit er een bij ons in de voortuin, waar een hulstbos staat, met volop bessen eraan. Zogauw een andere vogel zich daar in de buurt waagt, jaagt hij hem weg. Die heeft voorlopig nog eten genoeg.

Er zitten volop Roeken voor in de weilanden. Met hun lichte snavelbasis haal je hen gemakkelijk tussen de andere vogels uit. Zij verzetten heel wat werk voor hun kostje.

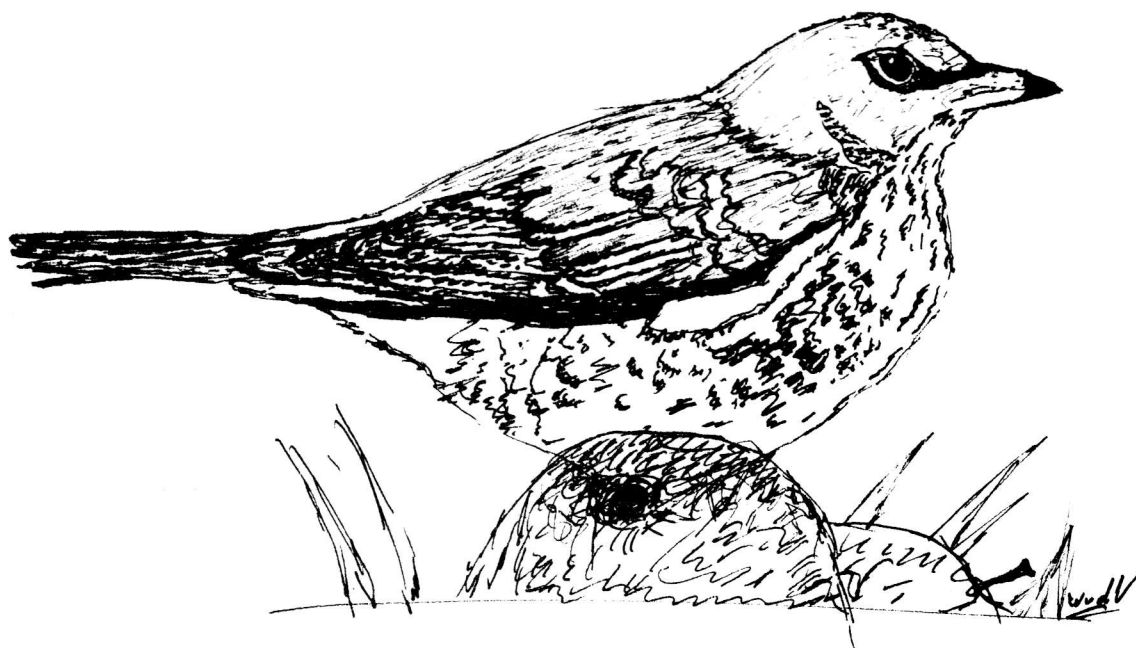
We steken de weg over richting het bos, waar de Vlaamse Gaai ons verwelkomt. De wachter van het bos, het gekrijs is er volop. Straks als ze jongen hebben, dan heb je geluk als je er een ziet met zijn mooie verenpak. Zo stil zijn ze dan, de manhark zoals wij zeggen. De Buizerd laat zich nu ook meer horen, het geluid draagt ver in het bos. Het is net of er twee mannetjes tegen elkaar aan het roepen zijn; even in de gaten houden.

We lopen verder het pad op, we hebben de tijd. De specht is er ook. Kraaien zitten ons hoog in de top in de gaten te houden. De zwartrokken.

We komen aan bij de rand van het bos, dat overgaat in weiland en akkers. Een konijn ritst van het weiland af. In het gras zijn de sporen goed te zien waar het gelopen heeft. De Sperwer zit hier ook. Op een paar plaatsen is een duif geslagen en geplukt. De Buizerd heeft hier ook zijn jachtgebied.

Dinsdag zag ik langs de autoweg naar Eersel al een groep Kieviten, terwijl het nog behoorlijk koud was. Het voorjaar komt er weer aan, we gaan weer de goede kant op.

PIET WUYTS

RINGRESULTATEN VAN SIJZEN IN HET VROEGE VOORJAAR VAN 1995.

De winter van 1994-1995 was een echte sijzenwinter. Vooral in de tweede helft waren de Sijzen talrijk, ook in onze contreien. Daardoor ben ik in staat geweest om grote aantallen te ringen. Dat heeft enkele aardige resultaten opgeleverd. Daarover gaat dit artikeltje.

Van januari tot en met april 1995 ringde ik per maand respectievelijk: 30, 105, 292 en 26 Sijzen. Deze aantallen weerspiegelen min of meer het doortrekverloop, met een grote piek in maart.

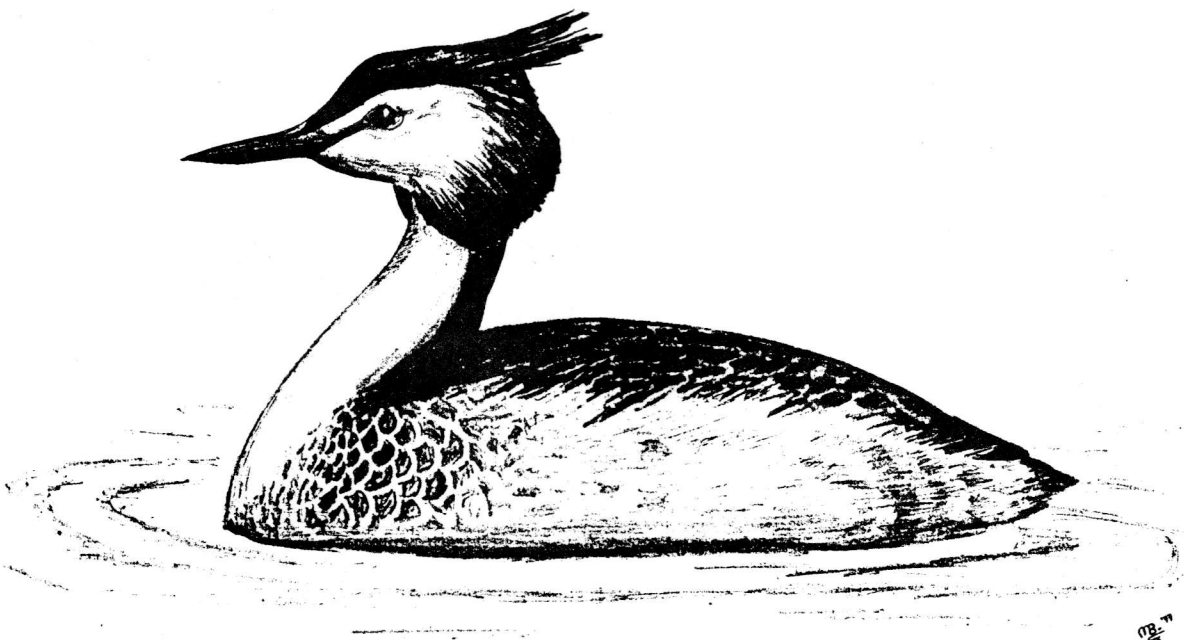
Behalve de 292 ongeringde ving ik in maart ook nog 8 elders geringde Sijzen. De helft daarvan was geringd in Groot-Britannië. Twee daarvan waren al in voorjaar 1994 geringd, de andere twee begin maart 1995. Deze twee hadden de oversteek gemaakt met een snelheid van gemiddeld 25.3 en 23.4 km per dag. Een van deze twee bleef 5 dagen bij mij in de tuin hangen, om wat op krachten te komen (?), en liet zich nog drie keer vangen. Hij was heus niet de enige.

Dan was er een Sijz met een Noorse ring die in augustus 1994 in Noorwegen geringd was. En drie Sijzen met een Belgische ring, die alle op een afstand van rond de 35 km. van Reusel geringd waren in februari en maart. Deze vogels zwierven wat rond en hadden gemiddeld nog maar 1 tot 3 km per dag afgelegd.

Van die door mij geringde Sijzen zijn er tot nu (18 april 1996) toe vijf teruggemeld. Een uit Reusel: 14 dagen later dood gevonden. Drie werden er eind maart teruggevangen in Neerpelt (België), tussen de 7 en 17 dagen nadat ze in Reusel geringd waren. Dat komt neer op een snelheid van tussen de 1.4 en 3.4 km per dag in zuidoostelijke richting. De vijfde werd op 30 december 1995 als verkeersslachtoffer gevonden in de buurt van Neurenberg (Duitsland).

Als voorlopige conclusies zouden we hieruit kunnen afleiden dat Sijzen uit Scandinavië hier in Reusel voorbij kwamen. Mogelijk hebben ze in Engeland overwinterd, of in België. De volgende winter zijn ze ergens anders heengegaan onder ander naar Zuid-Duitsland. Dat zou ook de verklaring kunnen zijn voor het feit dat er deze winter veel minder Sijzen in de Kempen waren. Ook in mijn vangsten dit jaar wordt dat weerspiegeld. In januari tot en met maart maandelijks respectievelijk: 1, 3 en 5 Sijzen. Nou ja, de winter 95-'96 was een echte barmsijzenwinter.

JAN WOUTERS

WIST U DAT . . .

- De tentoonstelling "Vogels in de Kempen" nog eenmaal te zien zal zijn.
- Dit zal zijn in de hal van het gemeentehuis van Veldhoven.
- Hij zal lopen van begin mei tot en met de eerste week van juni.
- De tentoonstelling daarna ontmanteld zal worden.
- Er al zeer licht over een nieuwe tentoonstelling gedacht wordt.
- Henk Munsters in maart 40 jaar bij de N.V. Phillips in dienst was.
- Hij dit groots gevierd heeft (Phillips makes things better, hoewel)
- Hij zijn kado in geld heeft laten omzetten.
- Hij daarvoor vele hectares Spaans land heeft gekocht.
- Dit land alleen bestemd is voor vogels en Nico de Haan.
- Dit een zeer mooie geste van Henk is.
- Jan Kolsters ons met geweld achter de Haviken aan laat gaan.
- Dit niet volgens zijn lijflied is.
- De titel daarvan is Blijf met je poten van de Haviken af.
- Dit van Jan een beetje paradoxaal is.
- Het lied bij de WRN-leden van onze groep wel bekend is.
- "Wist U dat" een nieuwe schrijver zoekt.
- Er schriftelijk gesolliciteerd kan worden bij hoofdredakteur Jan Wouters.
- Hij alles zeer vertrouwelijk zal behandelen.
- Er ook een mogelijkheid is om mondeling te solliciteren.
- Dit kan bij de schrijver van deze rubriek.
- Hij hiervoor twee avonden vrij heeft gemaakt.
- Deze avonden zijn vrijdag 26 en zaterdag 27 april.
- Plaats en lokatie is Bar Breehees 1A te Hilvarenbeek.

Houdoe,

Piet

VOGELASIEL VOOR DE KEMPEN :

**Vogelasiel Someren
Toon en Marij de Smit
Boerenkamplaan 32
5712 AE Someren
tel. 0493-493564**

STEUNPUNT ROOFVOGELVERVOLGING:

Vogelasiel Someren tel. 0493-493564.

ADRESSEN BESTUURSLEDEN :

**Voorzitter: Peer Busink
De Stille Wille 34
5091 WB Oostelbeers. 013-5133699.**

**Secretaris: Jan Kolsters
Van Nuenenstraat 96
5503 CL Veldhoven. 040-2538248.**

**Penningmeester: Huub Knubben
Sansovinostraat 24
5624 JX Eindhoven. 040-2460363.**

**Biologisch
secretariaat: Hans Hermans
Provincialeweg 138
5503 HK Veldhoven. 040-2547152.**

**Algemeen lid: Pieter Wouters
Lensheuvel 37
5541 BA Reusel. 0497-643049.**

**en: Willem Veenhuizen
Bussele 32
5641 PB Eindhoven. 040-2816913.**

**Opvang
nieuwe leden: Albert Vrijaldenhoven
Broekweg 25
5503 GA Veldhoven. 040-2537251.**

INHOUD: jaargang 22 no. 2 (1996)

Peer Busink	Oeverzwaluw wel en wee bij Ekkersweijer in 1995.	1
Peer Busink	Het wil niet erg vlotten met de Zwarte Stern in de Kempen.	6
Hans Hermans	Bijzondere vogelwaarnemingen in de Kempen in 1994. . .	12
Huub Knubben	Knipselkrant.	19
Jan Wouters	Voor U gelezen.	24
VOGELVARIA		
Piet Wuyts	Een wandeling in het vroege voorjaar.	26
Jan Wouters	Ringresultaten van Sijzen in het vroege voorjaar van 1995.	27
Piet van Happen	Wist U dat...	28

Tekeningen: M. Bakermans
H. Bierens
J. van Dooren
L. Peeters
W. v.d. Voort